

דור הפלמ"ח

פברואר 2015 שבט תשע"ה	בהוצאת עמותת דור הפלמ"ח	יו"ר העמותה ישעיהו (שייקה) גביש	העורכת: תהילה עופר
--------------------------	----------------------------	------------------------------------	-----------------------

מעגל הדורות ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

יובל 75 להקמת הפלמ"ח

בהמשך, לחימה למימוש החלטות הכ"ט בנובמבר 1947 להקמת מדינה יהודית כנגד כנופיות ערביות, צבאות ערבים חצי סדירים שחדרו מבחוץ והשקיעו כל מאמץ בשיבוש שלמותה של המדינה שבדרך. וכמובן, לחימה מתמשכת נגד פלישת צבאות ערב הסדירים במלחמת העצמאות ועד י"א באדר 1949. חברות וחברים, אנחנו הפלמחניקים והפלמחניקיות תרמנו במסגרת כל כוחות הפלמ"ח מסגרת לוחמת, מאומנת, דבקה במשימותיה ועומדת לרשותם ולמרותם של מוסדות הישוב בחמש משימות: אבטחת גבולות המדינה בגליל המזרחי, בירושלים ובדרך אליה ובנגב כולו;

העלאת למעלה מ-70 אלף מעפילים ב-60 אוניות; מתוך צורך השעה וראיית הנולד, קיום זרועות ים, אוויר ומודיעין - הפל"ם, מחלקת האוויר והמחלקה הערבית;

במישור ההתיישבות, הקמה והשלמה של 36 ישובים ברחבי הארץ ולאורך גבולותיה;

ותוך כדי ביצועים אלה צמחו בפלמ"ח 26 משוררים וסופרים שהטביעו את חותמם בתרבות הישראלית ביצירת שירה וספרות.

על כל אלה עוד נספר בשנת היובל ה-75 לפלמ"ח - לעצמנו אנשי הפלמ"ח ולדור ההמשך שיעביר את המורשת לדורות הבאים.

ישעיהו (שייקה) גביש
יו"ר עמותת דור הפלמ"ח

והנה, גם מועד זה הגיע - חלפו 75 שנים מאז הוקם הפלמ"ח. בכוונתנו לחגוג יובל זה ברוב עם וראשית, כמובן, בכנס פלמ"ח המיועד לדור הפלמ"ח ולדור ההמשך. ארבע שנים חלפו מאז הכנס האחרון ונפעל לקיים את הכנס הקרוב בשנת היובל ה-75. הפלמ"ח הוקם בשנת 1941, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, כאשר היישוב היהודי בארץ ישראל מנה כ-450 אלף איש. היישוב התרכז אז בשתי משימות: להתגייסות לצבא הבריטי במאמץ המלחמתי נגד המשטר הנאצי ולעיצוב ולחיזוק היישוב בארץ לנוכח האירועים העולמיים.

דוד בן-גוריון אמר: "נילחם יחד עם השלטון הבריטי נגד הנאצים כאילו לא קיים הספר הלבן, וניאבק נגד השלטון הבריטי כאילו אין מלחמה בנאצים". ואמנם, למעלה מ-30 אלף איש ואשה התגייסו לצבא הבריטי בעידוד הנהגת היישוב. ורק שש פלוגות מנה הפלמ"ח, אשר גדל לכדי שלוש חטיבות במלחמת העצמאות.

הפלמ"ח היה הצבא היהודי שפעל בארץ ישראל. היה זה הכוח המגויס היחיד שעמד לרשות המוסדות הלאומיים כדי לעמוד בכל המשימות הביטחוניות, מול אויבים חיצוניים אפשריים דוגמת התקדמות צבאו של רומל בצפון אפריקה לעבר מצרים וארץ ישראל, שיתוף פעולה עם הבריטים בלחימה בלבנון ובסוריה. בה בעת נמשך המאבק נגד הספר הלבן הבריטי שמנע עלייה והתיישבות.

בלב ישראל מדור לדור

"יזכור עם ישראל את בניו ובנותיו, אשר חרפו את נפשם... יהיו גיבורי הדרור והניצחון הנאמנים והאמיצים חתומים בלב ישראל מדור לדור."

כמדי שנה, צוין יום הזיכרון בבית הפלמ"ח בשילוב דורות. הפעם הסבו במעגל גדול - ועמדו דום להשמעת "יזכור", שיר הפלמ"ח ו"התקווה" - חברות וחברים מדור הפלמ"ח ומדור ההמשך, נוער המחנות העולים וצוות המדריכים. יו"ר עמותת דור הפלמ"ח שייקה גביש דיבר על מלחמות ישראל בימים ההם ובזמן הזה, רכזת ההדרכה של בית הפלמ"ח שירי פרסול אפיינה את גבורת הנופלים במלחמה ואת הכמיהה לשלום, עמיקם גורביץ קרא את "יזכור" בהיגוי מרטיט לב.

והפעם, במעמד שאורגן על ידי צוות בית הפלמ"ח, חברים סיפרו על רעיהם שנפלו במרוצת השנים והמלחמות. חלקם היו אחים לנשק. איש הגדוד השלישי אהרון קופרמן, סיפר על לוחם הגדוד טוראי ישראל שוארצמן שנפל במלחמת העצמאות בצמח. בוגר המחנות העולים ולוחם בחטיבת הנח"ל לירון תמרי סיפר על סמל נמרוד כהן, חבר תנועתו ולוחם מיחידתו שנפל במלחמת לבנון השנייה. איש הגדוד השלישי אורי פינקרפלד סיפר על לוחם הח"ש טוראי מרדכי קופשטיין שנפל בשיירת נבי-דניאל במלחמת העצמאות.

(המשך בעמוד הבא)

נותרו שפתיו של חקה חתומות רוב הזמן, כהרגלו, בבחינת "הללך זר ולא פיר". בתוכנית היו הרצאות: ד"ר יעקב מרקוביץקי מאוניברסיטת חיפה בנושא קרבות חטיבת פלמ"ח "פתח" במלחמה, העצמאות; ד"ר גדי קרויזר מאוניברסיטת בר אילן בנושא קרב המיתלה של חטיבת הצנחנים במערכת "קדש", אלוף מיל" ד"ר חיים נדל על מחלקת המיבצעים במטכ"ל במלחמת שש הימים; אברהם זוהר על זירת רמת הגולן במלחמת יום הכיפורים. הצדעה לחקה.

צילם: פלג לוי

גימנסיה רחביה אימצה את גן הראל

ותיקי חטיבת הראל שיזמו והוציאו אל הפועל את הקמת גן הראל בירושלים, יצרו קשר עם תלמידי הגימנסיה העברית רחביה על מנת שיאמצו את האתר שהוקם להנצחת 425 חללי החטיבה. שיתוף

הדגלים שהורדו לחצי התורן. צילם: אסף סלע

הפעולה כבר הניב תוצאות ותלמידי הגימנסיה משכבת השביעיות ערכו את טקס יום העצמאות האחרון, בו הניפו על התרנים את הדגלים שהורדו ביום הזיכרון לחצי התורן.

יחיעם חורב

ואנו גם נזכור כי שבועיים לאחר אותו לילה, ב-29 ביוני, הבריטים "עשו את השבת" בקיבוצים. היא הייתה שחורה.

אסנת מרדור

יום עיון על פועלו של חקה

בראש ההזמנה ליום העיון לזכרו של מי שכולם הכירו בכינוי "חקה" התנוססו מספר סמלים. צה"ל, הפלמ"ח, המוסד, המכון לחקר מלחמות ישראל שמטעמו נערך יום העיון, עיריית רמת גן שחקה היה מיקירה. אלוף יצחק חופי היה בכולם, מהפלמ"ח עד חברת החשמל שניהל. השאיר רישומו בכולם. והשאיר רישומו בזיכרונם של האנשים שהכירו אותו כחבר, כמפקד. יום העיון נערך באשכול פיס "אהל שם" ברמת גן. באולם, כמו בהרצאות, היה ייצוג לכל הגופים שבהם פעל. גם המנחה סא"ל מיל" אברהם זוהר עמד על מגוון התפקידים הבכירים שמילא חקה. אתגחתא מעניינת ומרגשת הייתה בהקרנת קטע מהסרט "בשפתיים חתומות" שגם בו

"בשש-עשרה לחודש יוני ארבעים ושש", כך השיר האמריקני שתרגם/עיבד חיים חפר וביצע הצ'זבטרון. המשך השיר מצחיק, אבל התאריך 16 ביוני 1946 הוא תערוכת של גבורה וטרגדיה. זה היה "ליל הגשרים", הלילה בו פעל הפלמ"ח בשיא כוחו ופוצץ את הגשרים שחיברו את ארץ ישראל עם המדינות השכנות. הפעולה כוונה נגד הבריטים באמירה: "אתם סוגרים את הגבולות בפני שארית הפליטה - אנו ננתק אתכם משאר המזרח התיכון". הטרגדיה קרתה בגשר אכזיב, שם נהרגו 14 לוחמים. מביניהם, רק יחיעם ויץ הובא לקבורה סמוך למועד נפילתו ורק שמו נודע ברבים. שרידי האחרים נקברו בחשאי בקבר אחים. יחיעם, בנו של יוסף ויץ, מראשי ההתיישבות והקק"ל, היה למיתוס. קיבוץ יחיעם נקרא על שמו. אך לא רק. עשרות ילדים שנולדו בארץ סמוך לאסון נקראו בשם יחיעם.

במלאת 68 שנים ל"ליל הגשרים" קיימו 26 "יחיעמים" מפגש מרגש ב"יד בן-צבי", בו סופר על יחיעם המקורי ועל "ליל הגשרים". את הכנס ארגן יחיעם יפה ובין השאר דיברו: רות דיין שהכירה את יחיעם בילדותו, פרופ' יחיעם ויץ שהוא אחיינו ואיש פלמ"ח יהודה זיו. וסיפרו גם "היחיעמים", ביניהם מרכז דור ההמשך בעמותת דור הפלמ"ח יחיעם חורב, על תחושותיהם כנושאי השם הזה.

תצלומים: האירועים בבית הפלמ"ח - אלדד חרובי (אם לא צוין אחרת); תמונות פרטיות ומאוצר תמונות הפלמ"ח

דור הפלמ"ח

בהוצאת עמותת דור הפלמ"ח
www.palmach.org.il

העורכת: תהילה עופר

העורך האחראי: ישעיהו (שייקה) גביש

כתובת המערכת: עמותת דור הפלמ"ח,

בית הפלמ"ח רח' חיים לבנון 10, ת"א

69975 ת"ד 65080, ת"א 6165002

טל' 03-6416484, פקס' 03-6414716

הודפס: דפוס שלמה לוי 052-5471060

חבר, חבר! !

זה הזמן לשלם את דמי החברות ל-2015!

אפשר לשלם: באמצעות המחאה לפקודת "דור הפלמ"ח (ע"ר)" ולשלוח בדואר

לעמותת דור הפלמ"ח, ת"ד 65080, תל אביב 61655002

או באמצעות כרטיס אשראי. פרטים בדוא"ל palmach.org@gmail.com

בלב ישראל מדור לדור

(המשך מעמוד 1)

איש הגדוד הראשון ישראל "פוצ'ו" ויסלר סיפר על רב"ט יהודה פיינגולד שנפל בסלמה במלחמת העצמאות. חברת הגדוד השלישי דנה כוגן סיפרה על רב"ט מאיר-חדי וייסגרוס איש הגדוד שנפל בכיבוש צפת במלחמת העצמאות. מנהל בית הפלמ"ח וקצין מודיעין זאב לכיש סיפר על סגן יואל פורת שנפל ברמת הגולן במלחמת יום הכיפורים. איש הגדוד השלישי משה מטלון סיפר על המ"פ בגדוד סרן רפי ("תרנגול") גינצבורג שנפל בבית חנון במלחמת העצמאות. את סיפורי הגבורה ליוו קטעי קריאה וזמר מפי צוותים ממדריכי הבית ומתנועת הנוער.

הרמטכ"ל בני גנץ עם ותיקי הראל

צילם: אסף סלע

לרמטכ"ל היוצא, רא בני גנץ, היה מאז ומתמיד יחס חיובי כפול לפלמ"ח: בזכות אבות, בהיותו דור המשך, בנו של המעפיל ולוחם חטיבת הנגב נחום גנץ; ובתור מפקד שהתבטא לא אחת על כך שצה"ל קיבל הרבה מן המורשת הצבאית של הפלמ"ח. בהזדמנויות רבות התארח גנץ באירועי פלמ"ח, דוגמת הכנס האחרון.

כאן הוא מסב בניחותא ובהעדר גינונים עם ותיקי חטיבת הראל, בבית הקברות הצבאי בקריית ענבים, אליו הגיע עם אחדים מבכירי המטכ"ל. ועתה, עם סיום תפקידו כרמטכ"ל, מסיבת הפרידה שלו מצמרת צה"ל בעבר ובהווה נפתחה בהקרנת נאום הברכה שלו כרמטכ"ל בכנס הפלמ"ח האחרון בהפקה ובבימוי של רוני אבירם, שהפיק גם את מסיבת הפרידה.

"זוזיק", בן המשורות והסופר

בדף המידע האינטרנטי של איתמר לוי ("איתמר ספרים") הופיע קטע על נחום ("זוזיק") הזז, מ"כ בחטיבת הראל שנפל בקרב באוגוסטה

במרס 1948. השיירה הותקפה ונעצרה בסמוך לנקודת היציאה ו-22 מאנשיה נהרגו. צילום מפת האתר: ארכיון קק"ל

סיכות מ"מ בהפרש מז שנה

בעקס לקבלת סיכת המ"מ בסיום קורס קצינים שהתקיים באחוזת הקבר של דוד ופולה בן-גוריון היו אורחי הכבוד שלושה חברי פלמ"ח, בוגרים של קורסי המ"מ של ארגון ה"הגנה" בשנים 1942-44. יושבים, מימין: ישכה שדמי, עמוס חורב וחיים גורי.

צילם: דודו גרינשפן

שלוש הנופלות בקיבוץ דורות

עיתונאי "כלכליסט" דוד הכהן הביא לתשומת לבנו כתבה שהופיעה בעיתון "דרום השרון", מאת ברטי קורן, ממיסדי קיבוץ ארז. היא כותבת שעד היום אין הנצחה נאותה לשלוש חברות הגדוד השלישי שנהרגו ליד קיבוץ דורות במלחמת העצמאות - לילה יוסף, תמר באומגרט ומרים אוסיה. בכתבה מסופר כי ביוזמת איש הגדוד השלישי אליעזר הכהן ובתמיכת אלון שוסטר, ראש מועצת שער הנגב, עומד לקום אתר הנצחה שייקרא "השלוש מהשלישי" במקום נפילתן, אז הכפר הוג', שיהיה מקום עצירה ומנוחה בשביל רוכבי האופניים ספיר-דורות.

ויקטוריה. איתמר גילה שזוזיק מזכר פעמיים באנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובנוי של דוד תדהר - בערך של אביו, הסופר חיים הזז ובערך על אמו המשוררת יוכבד בת-מרים, שם כתוב בטעות שנפל במחלקת הל"ה. בקטע מסופר כי אמו גזרה על עצמה שתיקה ספרותית במשך 25 שנים לאחר נפילתו, כתבה ש"אילו ניתן לי להעלות את כל אשר כתבתי באש! אילו יכולתי למחוק את שמי מהספרות!", ובעיתוני התקופה כונתה "המשוררת האילמת".

ספר הכשרות מגויסות

אהרון (רוני) עזתי, מנהל ארכיון יד טבנקין, התייחס לספר רשימת הכשרות הפלמ"ח שיצא כבר בשתי מהדורות. לדבריו, למרות זאת חסרים פרטים ויש אי-דיוקים. יחזקאל אבנרי שקד על בחינה ועידכון של הנתונים שהופיעו במהדורה האחרונה. במרכז לחקר כוח המגן ביד טבנקין עלה הרעיון להכין קובץ אינטרנטי עדכני, כמהדורה עדכנית. אסנת שירן, ממרכז כוח המגן, מוכנה ללוות את המיזם.

צעדה שיירת חולדה

ענת גלילי בלום, חברת דור ההמשך, הביאה לתשומת לבנו שבועיתון "כל העיר" בירושלים פורסמה כתבה על שיירת חולדה. לענת יחס אישי לנושא: אמא שלה, חברת הפלמ"ח שוש אנטמן בלום, אמורה הייתה להיות בשיירה זו אך ברגע האחרון שובצה למשורין הפורץ. שיירת חולדה יצאה מקיבוץ חולדה לירושלים הנצורה ב-31

חבר, חברה!

אם יש לכם כתובת e-mail
אנא הודיעו להנהלת העמותה
בכתובת:
hapalmach@walla.co.il

מי מכיר? מי יודע? • מי מכיר? מי יודע? • מי מכיר? מי יודע?

הוותיקים זוכרים את "המדור לחיפוש קרובים" שהיה בקול ישראל. אז חיפשו בעיקר בני משפחה שהקשר עימם אבד בשואה. המדור קיים בצורה שונה עד היום, אנשים מחפשים קשר אל חברים מבית הספר, מתנועת הנוער, מהצבא, מהשכונה. גם אלינו פונים: הפניות המגיעות אל אנשי פלמ"ח, אל בית הפלמ"ח, אל ארכיון הפלמ"ח. להלן, מספר פניות כאלה, שהגיעו בחלקן אל ד"ר אלדד חרובי, מנהל הארכיון ואל אסנת מרדור, מפעילות דור ההמשך. השניים מעבירים את הפניות לתפוצה קטנה של אנשי פלמ"ח, המנסים לסייע בפיתרון של תעלומה זאת או אחרת ולסייע גם לחוקרים המחפשים חומר למחקריהם. ובכן, מי מכיר, מי יודע, מי זוכר?

בהמשך היה בקשר עם חנה והעניק לה שני פסלים הנמצאים במשפחת יפה, אחד בידי רחלי. לפני זמן-מה היא סיפרה את הסיפור לביתה, נעה, כחלק מהלימוד על המשפחה לקראת היותה בת מצווה. הן גילו על הפסל כתובת: מוניה (או מוניר) 12.12.62, ככל הנראה המועד בו העניק אותו לחנה. רחלי קראה בספר של גלילה רון פדר על המ"פ חיים פוזנסקי (פוזזה) על דודתה חנה יפה וגילתה כי מוזכר שם שאחד מחבריו היה מוניה. רחלי כתבה כי הייתה רוצה לדעת מי הפסל קטוע היד, אם הוא עדיין בחיים ואיך ניתן ליצור קשר איתו או עם בני משפחתו. אפשר להודיע לה בטלפון 02-6436881 או במייל www.brancoeweiss.org.il

היו דתיות בפלמ"ח?

ד"ר נורית גילת פנתה למנהל הארכיון: "אני כותבת בימים אלו פרק לספר. הפרק עוסק בגיוס נשים דתיות לצבא (יותר נכון בהשתמטות, אבל זו לא מילה שניתן להשתמש בה במחקר מדעי). אני כותבת קצת על 'ההגנה' והפלמ"ח כהקדמה לעניין גיוס הנשים ותהיתי האם כמו שב'ההגנה' הייתה

פלוגה דתית של נשים דתיות, האם היו בפלמ"ח נשים דתיות? האם הן היו בודדות או בקבוצה? אשמח ואודה על כל פירור של מידע". בהמשך הבהירה כי הפרטים המבוקשים אמורים להיכנס כהקדמה לעניין חוק שירות הביטחון 1949, בו נשים דתיות קיבלו פטור מגיוס לצה"ל. בקשתה הועברה למספר חברי פלמ"ח. זאב עופר, שכתב מחקר על יחידות דתיות בפלמ"ח שלח לה את הפרק המתייחס לנשים, שעל אחדות פיקד. נשלחו לה גם מספר תמונות של פלמחניקיות דתיות, בין השאר בביריה ובאימונים, אחת מהן לבושה מכנסיים קצרים כמו כל חברות הפלמ"ח (בבחינת "דתיים של אז..."). אסנת מרדור העבירה לד"ר גילת נתונים שקיבלה מחברת הפלמ"ח טובה עופר על בחורה דתייה בשם יוכבד בן שמואל שהייתה חברת הכשרת עין-גב, ואף העבירה לה את מספר הטלפון של יוכבד, בהנחה שתוכל לספר על עצמה ואולי גם על דתיות אחרות בפלמ"ח. בתשובתה על כל המידע שקיבלה כתבה החוקרת: "נהדר תודה רבה, זה כל מה שהייתי צריכה, חשוב היה לי לפחות לא לשגות, ולכתוב שאמנם היו בנות דתיות בפלמ"ח. אני ממש אסירת תודה".

היכן שירתה יוכבד לוי-סנדורי?

יעל לוי-סער, בת של חברת הפלמ"ח מלכה לוי, נתקלה באשה בת 89 בשם יוכבד סנדורי, ששם נעוריה היה יוכבד לוי. האשה מאושפזת בבית חולים ויעל הבינה משיחה עם ילדיה שכל השנים ידעו ששירתה בצה"ל. מצד שני, בשיחתה עם יוכבד, עלה כי למעשה שירתה בפלמ"ח. היא לא ידעה למסור פרטים, רק חזרה כמה פעמים על כך שצריך להיזהר מפני הבריטים. יעל ניסתה לדובב אותה ובשיחות עלו עוד רסיסי

יוכבד וחבר

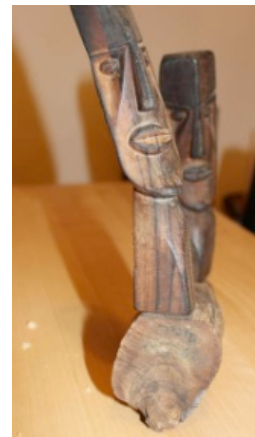
מידע: נולדה בטורקיה ב-1925; בגיל 18 גויסה; זכרה שזה היה בעיר מגוריה, תל אביב, אך לא ידעה לומר מתי והיכן בדיוק; עלתה עם חברות צעירות בדרך בורמה עם אספקה לירושלים. בני משפחתה של יוכבד התרגשו מן העובדה שיוכבד שירתה בפלמ"ח ומבקשים, באמצעות יעל, לברר אם משהו זוכר אותה, אולי לפי התמונה שלה במדים, יחד עם חבר, גם הוא במדים. מי שיכול לספק פרטים, יפנה אל יעל, 052-2487103 yaelsaar1963@gmail.com

מי הוא יששכר מכפר עציון?

מחפשים פרטים ורמז כלשהו על לוחם פלמ"ח אשר היה בכפר עציון ושמו - יששכר. מעבר לזה אין כל מידע עליו, מלבד כי יתכן שהיה קשור לגדוד הרביעי. ניתן לפנות עם כל מידע לארכיון הפלמ"ח, harouvi.eldad@gmail.com

הפסל שיוצרו היה קטוע יד

ברשותה של רחלי יפה, אחיינית של חנה יפה שהייתה חובשת בגדוד הרביעי ושל שרה יפה שהייתה חובשת בגדוד החמישי, יש פסל עץ מורכב משתי דמויות - והיא אינה יודעת מי היה פסל. רחלי קיבלה את הפסל מדודתה חנה

מי הפסל?

ויודעת רק את פרטיו של סיפור מרתק הקשור ביוצר הפסל: בקרב על הרדאר, סמוך לערב פסח תש"ח, נהרגו רבים מהגדוד הרביעי בו שירתה חנה. לאחר כישלון הפעולה והאבידות הרבות והכבדות של הגדוד, הבריטים אפשרו למשאית ולאדם לא חמוש להגיע לשטח הקרב ולאסוף את הגופות. חנה יפה נסעה במשאית והחלה באיסוף הגופות. לפתע ראתה שאחד הלוחמים פצוע, לא מת. העלתה אותו על המשאית והחביאה אותו בין הגופות. המשאית הגיעה לקריית ענבים ושם הורדו הגופות והפצוע, שהועבר לטיפול רפואי וניצל, אך ידו נקטעה. למרות נכותו הוא עסק בפיסול בעץ.

מי מכיר? מי יודע? • מי מכיר? מי יודע? • מי מכיר? מי יודע?

משטרת פלמ"ח?

העיתונאי החוקר שלמה נקדימון פנה אלינו בבקשה לברר היכן יוכל למצוא פרטים על "משטרת פלמ"ח". הוא לא הצליח למצוא ערך כזה באינטרנט. באתר האינטרנט שלנו אין ערך כזה וכל מי ששאלנו לא ידע על קיומה של משטרה כזאת. האם מי מהקוראים יודע דבר על כך?

מי ענד תג "קומנדו"?

מכתב הפנייה הבא הגיע לאלדד חרובי: "מצאתי שני תגים במזוודה מסמכים וחפצים שהיו שייכים לאבא שלי. הראשון הוא תג 'קומנדו' שאני מבין היה שייך לקומנדו הצרפתי בגדוד 9. התג השני לא מוכר לי, תוכל אולי לסייע לי? בתודה ובברכה, אלן בליץ, הסוללים". הפנייה הועברה לקבוצת מכותבים. ברוך תירוש בירר עם אחד ממכריו, שלחם במלחמת העצמאות בסביבות עוג'ה אל-חפיר, שם לחם גם "הקומנדו הצרפתי", אך לא הייתה לו תשובה ברורה בקשר לתגים. יהודה בן-צור כתב כי אכן, כנראה מדובר ב"קומנדו הצרפתי" שפעל במסגרת חטיבת הנגב. למיטב ידיעתו, הייתה זו היחידה היחידה בצה"ל

שנקראה אז בשם קומנדו. מפקדם היה סרן צרפתי לא-יהודי. מיקי כהן, שחקר וכתב ספר על היחידה, פסק: "התג הראשון הוא של יחידת הקומנדו הצרפתי במלחמת העצמאות". איש לא ידע פרטים לגבי הגולגולת.

הכרתם את איתמר ליפשיץ?

"שמי צמרת אביבי, מתנדבת בתיעוד היסטורי במסגרת הבלוג 'מצבות מדברות' שעורך עודד ישראלי. אנו חוקרים אודות איתמר ליפשיץ, המופיע באתר הפלמ"ח רק במשפט 'ליפשיץ איתמר, שרת בפלמ"ח בגדוד החמישי - שער הגיא'. אנו מחפשים פרטים אישיים, שנת לידה, שמות הוריו, מקום מגורים, כמובן נכון לתקופה המתועדת, ההכשרה ושירותו בחטיבת הראל. האם תוכלו להפנות אותי לכתובת מתאימה? בתודה מראש, צמרת." tzmtomy@012.net.il

פלמחניק שהיה סגן יו"ר הכנסת

אריה גרינברג, המציג עצמו כמורה דרך לטיולים בארץ ואקורדיוניסט, קרא באתר הכנסת כי ח"כ יגאל כהן היה איש פלמ"ח ושירת בגדוד הראשון. כהן היה סגן יו"ר הכנסת ועל שמו נקרא היישוב צור יגאל. אריה לא מצא את השם באתר הפלמ"ח וביקש לברר עוד פרטים על האיש. אחדים בקבוצת המכותבים הציעו לו שמות וכתובות לבירור פרטים על יגאל כהן המנוח. יואב רגב מדור ההמשך, חוקר תולדות ארץ ישראל ובעצמו מנחה טיולים, הציע לפנות לארכיון של מושב תל עדשים. זאב עופר, שחיבר יחד עם תהילה עופר את ספר הגדוד הראשון, הכיר אמנם את יגאל כהן, אך מעולם לא שמע ממנו שהיה בפלמ"ח. הדס רגב כתבה שכדאי לפנות לנירה פרידמן, הבת של כהן, המתגוררת בכוכב יאיר. אסנת מרדור מדור ההמשך בדקה באתר ויקיפדיה את קורות חייו של האיש, אך שם אין כל אזכור אם היה בפלמ"ח. יהודה זיו הפנה את השואל אל בנו של יגאל כהן, אבשלום (אבשי) כהן היושב במשק המשפחה בתל-עדשים. הוצע לו גם לחפש במצבה יומית של הגדוד הראשון המצלמת באלבום הגדוד ב"אוצר התמונות". אריה גרינברג כתב לנו שיעזר במידע שסיפקנו לו וכך "נוכל להנציחו כאות ביישוב הקרוי על שמו, ובארכיונו הכנסת, הפלמ"ח ותל-עדשים".

כמה חניכים היו בקורס החבלנים הראשון?

אסנת מרדור קראה בפייסבוק דבריו של אדם בשם ברוך שחר, במלאת 72 שנים לקורס החבלנים הראשון של הפלמ"ח. הוא כתב כי מקצוע החבלה היה אחד המקצועות שנלמדו בפלמ"ח בהרחבה ותורמתו הייתה מכרעת להצלחת מרבית המבצעים. בדף הפייסבוק של האיש רשומים דברי יגאל אלון "עם שאינו מכיר את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל". שחר הוסיף תמונה וכתב: "קורס החבלנים הראשון שהתקיים בפלמ"ח נפתח בחורשת קיבוץ משמר העמק ב-26 באפריל 1942 במסגרת תוכנית 'השיתוף' עם בריטניה. בקורס השתתפו כ-150 איש מכל פלוגות הפלמ"ח. אסנת העבירה את הקטע לקבוצת מכותבים והתגובה הגיעה מייד: עמוס חורב, מראשוני המתגייסים לפלמ"ח ולימים אלוף בצה"ל, תיקן טעות בטקסט והסביר כי בקורס החבלנים עצמו השתתפו כ-30 איש בלבד ולא 150 איש כפי שונתב. אכן היו אז במשמר העמק עוד חברי פלמ"ח, אך לא בקורס החבלנים אלא במחלקה הגרמנית, המחלקה הבלקנית והמחלקה הערבית. אסנת העבירה את התיקון לברוך שחר והלה תיקן את הטקסט השגוי.

קורס החבלנים

על שם מי נקרא "מחנה נתן"?

ארכיון הפלמ"ח נתבקש לספק מידע מוסמך בעניין הבא: בדומה של באר שבע נמצא כבר שנים רבות "מחנה נתן". לכאורה הוא נקרא על שמו של הגיבור נתן אלבז, אשר ב-11 בפברואר 1954 קפץ על רימון ובכך הציל את חבריו. אלא-מה? המחנה נקרא בשם זה עוד קודם לכן. מיהו אותו "נתן" אשר על-שמו נקרא המחנה בראשית דרכו? אולי היה איש פלמ"ח? הבקשה הועברה לפורום קטן של חברי פלמ"ח והתעלומה נפתרה בידי יהודה זיו, חוקר ארץ ישראל ומי שהיה חבר בוועדת השמות ליישובים בישראל. כדרכו, חקר, וגילה כי אכן, זה היה שם המחנה כבר ב-1952, כאשר נערך בו קורס "מכים של הנח"ל. ומה לפני כן? לבסוף הוא קיבל הסבר "מתקבל על הדעת" לדבריו, מאת דן גזית, איש קיבוץ גבולות שהיה ארכיאולוג המחוז: בתקופת המנדט שימש המחנה את חיל הספר ונקרא Camp Watan ונראה, כי נטל את שמו מחורבה סמוכה במזרח - ח'רבת אל-וטן ('חורבת המולדת'). לאחר מבצע "עובדה", הקים בן-גוריון ועדת שמות לנגב וככל הנראה החליט משהו שהשם העברי הנאות הוא "מחנה נתן".

מיכל מצאה פרטים על סבתא

מיכל בן דרור פנתה אל יחיעם חורב, מרכז דור ההמשך בבקשה למצוא פרטים על סבתא, מרים פרח. לדבריה, מרים הייתה לוחמת בפלמ"ח, אך אינה רשומה בשום מקום ככזאת. מיכל הוסיפה פרט שהוביל למציאת הפרטים. היא כתבה שסבתא מרים הייתה אחותו של זלמן פרח, מפקד הפל"ם. אחת המכותבות לבקשתה הציעה מייד: מי יכול לדעת יותר מאשר דיתה פרח, מנהלת "אוצר התמונות", שהייתה נשואה לזלמן פרח, כלומר גיסתה של מרים. כתבה לנו מיכל: "אכן מעגלים מעניינים... דיברתי עם בשמת פרח, בת דודה של אמי, וקיבלתי את כל הפרטים. תודה על התייחסותכם".

אל תשליכו לרחוב - פנו לארכיון

על נקודות אלה, מתנדבי הארכיון עוסקים בשימור המידע והנגשתו לציבור. הכוונה לניבוי דיגיטלי של קלטות וידאו ישנות המצויות בחדר העיון, אליהן מתווספות מעת לעת קלטות חדשות שמוסרים חברי פלמ"ח. כמו-כן נסרקים המסמכים בתיקים המצויים בחדר העיון.

אנו בארכיון הפלמ"ח מודים למשפחות המעבירות אלינו ספרים, חוברות וסרטים אשר הוציאו לציון פועלם של בני משפחה אשר שרתו בפלמ"ח. גם פריטים אלו מעשירים את האוסף הגדול בחדר העיון. אוסף זה מביא אלינו מעיינים רבים - חברי פלמ"ח, סטודנטים, חוקרים, אנשי צבא ובני נוער. כל אלה גומעים את המידע האישי ואת הסיפורים של קרבות הפלמ"ח במלחמת העצמאות ואת אוסף העדויות והסרטים המלווים סיפורים אלו. מי ייתן ונדע להמשיך ולטפח את מורשת הפלמ"ח לדורות הבאים.

ניתן לפנות אלינו ישירות.

טלפוני: ארכיון הפלמ"ח 03-5459812.

אלדד ישרי 052-2974616. דליה פלד 052-2330199.

דוא"ל: harouvi.eldad@gmail.com

ד"ר אלדד חרובי, מנהל הארכיון

תחום נוסף - בימים אלה נעשית פעולה חשובה של רישום עיזבונות של חברים אשר הלכו לעולמם. נציין כאן מספר אוספים בולטים אשר נתקבלו בתקופה האחרונה: עיזבון של זיוה ואיתמר ארבל, עיזבון של עודד מסר, עיזבון של מולה כהן, עיזבון של איסר חלמיש. באוספים אלה

בשנה החולפת טיפלנו במספר תחומים של פעילות הארכיון. ראשית, הפנינו תשומת לב מחודשת ומרוכזת לתיקים האישיים של חברי הפלמ"ח. בנוסף, נערך רישום במערכת ניהול הארכיון של תוכן התיקים. כאן המקום לפנות לציבור חברות וחברי הפלמ"ח, אנשי דור ההמשך

ושאר קוראי העיתון - אנא פנו אלינו בטרם החלטתם להשליך לרחוב או לזבל חומרים כגון ניירת, מסמכים, ספרים ותמונות אשר אין להם מקום בבית, או בשעת מעבר לדיר מוגן, או חומרים כאלה שנותרו בדירותיהם של חברים אשר הלכו לעולם. צרו קשר ואנו נגיע אליכם.

פרטים אישיים וקורות חיים של חברי פלמ"ח הם סוגיה המעסיקה אותנו מאז הקמת מאגר המידע הממוחשב, לפני כעשר שנים. במאגר רשומים כעת כ-7,938 שמות, בתוכם 1,195 שמות של חללי הפלמ"ח בין 1941

ל-1949. למרות הפעילות הנעשית בתחום זה, עדיין גדול הפער בין המצוי לרצוי. לצד שמות רבים של חברות וחברים אין קורות חיים ותמונה. כאן הזמן והמקום לצאת בקריאה: במאמץ לא גדול וזמן לא רב תוכלו לסייע להשלמת המידע החסר. לגבי חברות וחברים שאינם עוד עימנו, קריאה זאת פונה אל בני משפחה וחברים.

מה היינו עושים בלי המתנדבות והמתנדבים?

הם חלק בלתי נפרד מפעילות הארכיון, הספרייה ו"אוצר התמונות". דליה פלד עוסקת בתיקים אישיים, אוספת, מארגנת ומסדרת חומרים כתובים ומצולמים בתוך התיקים של חברי הפלמ"ח. חבצלת רון עוסקת בסרטים ובקלטות, מעדכנת רשימות הסרטים והקלטות בקטלוג המיועד לכך, צופה בסרטים החדשים וכותבת "דף לסרט" על אודות תוכנו וייחודו.

אבישי לוביץ', דני אופיר, אהרון שרון ויצחק באר עוסקים בסריקה ובגיבוי במחשב של הסרטים, הקלטות, העדויות והתמונות. דני אופיר סורק חומרים המצויים בארכיון.

יעל טולדי, חוה בלומביץ', אראלה שקד ורחל תדהר מקלידות חומרים אותנטיים של חברי פלמ"ח ותיקים במחשב. מדובר ביומני הכשרה, מכתבים, עלוני גרעינים והכשרות, יומנים אישיים, קטעי פרזזה, שירה ועוד. לאחרונה הוקלדו קורותיו של מתנדב ותיק ב"אוצר התמונות", יצחק יערי ("נאבי") שהלך לעולמו לא מכבר.

גם "אוצר התמונות" בניהול דיתה פרח מופעל בעזרת מתנדבים, ולא רק בהכוונה לאלבומים רלוונטיים לבקשותיהם של המבקרים. בהקלדת נתונים ובמכירת הספרים המוצגים שם, אלא גם בהדרכת המבקרים ובהרצאות. מלבד דיתה, גם היא מתנדבת, המתנדבים הם: רותי בר רצון, חביבה ערמון. בשמת פרח, עמירם אסתרין, שוש וויץ, שאול ספיר וצבי כהן. בשימור האלבומים ובפיתוח האוסף עוסקות דיתה בר-יוסף ובשמת פרח מדור ההמשך.

טמון אוצר של מידע והם תורמים למאגר הספרים, התמונות והמסמכים של ארכיון הפלמ"ח.

במישור הכללי, אנו בודקים את האפשרויות לשדרוג האתר האינטרנטי של הפלמ"ח. האתר הקיים אינו עונה עוד טכנולוגית למערכות האינטרנט, התוכנות, הטבלטים והטלפונים החכמים הנמצאים בשימוש הציבורי כיום. נוסף

הספרייה וחדר הנצחה קולטים חומרים חדשים

מצא את מה שחיפש.

סמוך לספרייה שוכן חדר הנצחה שהוא חלק חשוב ביותר בתחום פעילותנו. לאחרונה אותו חללים נוספים שהיו חברי פלמ"ח. לכל חלל נפתחה מגירה ובה הוכנסו חומרי הנצחה שחלקם סיפק לנו ארכיון צה"ל וחלקם ממשפחות החללים - לרוב אחים או אחיינים - בעיקר מכתבים, תמונות ועוד. כמו כן מצאנו חומר הנצחה מתאים בעלוני גרעינים והכשרות מגויסות וגם את זה צירפנו למגירות החללים.

פנינה ירוחמי, מנהלת הספרייה

בית הפלמ"ח, לצורך למידה, הרחבה והעמקת הידע וכמובן, לצורך הדרכה. לספרייה באים גם סטודנטים ממוסדות אקדמאיים שונים ומשתמשים במקורות המידע המגוונים המצויים בה, בדרך כלל לצורך עבודות סמינריות ואחרות. לרוב הם אינם מסתפקים בביקור בודד אחד. כמו כן פוקדים את הספרייה מדרכי טיולים עצמאיים וכאלה הקשורים לארגונים ציבוריים, וגם הם מבלים לא מעט שעות בעיון ובלמידה. המידע שהם שואבים אצלנו משמש אותם בעבודת ההדרכה ולא אחת הם אומרים לי שגילו בספריית בית הפלמ"ח חומרים חשובים ומקוריים ביותר. לאחרונה אמר לי מדריך שתחום התמחותו ירושלים שרק אצלנו

בספרייה ספרים רבים וכן קלטות אודיו ווידאו. אנו ממשיכים לקלוט ספרים חדשים שזה עתה יצאו לאור - ספרי עיון וסיפורת, ביוגרפיות ואוטוביוגרפיות. את הספרים מקבלים מהוצאות לאור או מהכותבים עצמם, אנשי פלמ"ח ובני משפחה.

לא אחת מגיעים אלינו ספרים שתורמים בני משפחה של איש פלמ"ח שהלך לעולמו. בין הספרים הללו מצויים גם ספרים שאגר הנפטר, בהם חומר נדיר השופך אור על תקופת טרום המדינה, מלחמת העצמאות ועוד.

בספרים שלנו נעזרים קהלי יעד שונים. דרך קבע, כמעט מדי יום, מעיינים בספרים המדריכים של

יום אחר יום בהכשרה מגויסת

יום ג' 30.3.1948 - יום "גדול" ומייגע. אחרי פרשה רבת סבל והוד של תפישת משלטים במשך כל הלילה ומחצית היום שלאחריו, הופיעה השיירה המקווה ובה פרודוקטים עבורנו. השמועה הסנסציונית בדבר הלל ואהובה אושרה עם בואו של הזוג הראשון לגרעין צופים ד' לכנען.

יום ד' 31.3.1948 - יוץ נסע לריפוי למספר ימים.
יום ה' 1.4.1948 - לכבוד ה-1 באפריל התפרסמה הבוקר בחדר האוכל, בשלל צבעים, המודעה כדלקמן בזו הלשון: במזל טוב! לצביקה ולשרה'לה נולדה הלילה עגלה.

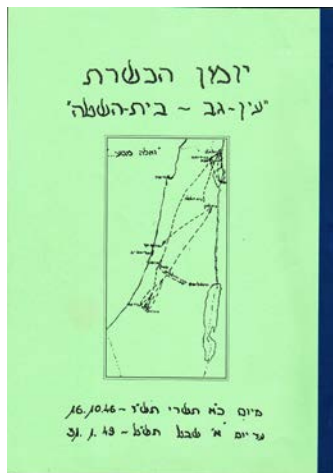
יום ו' 2.4.1948 - מסיבת החתונה של הלל ואהובה מתקיימת באווירה מרוממת. בתכנית - מסכת "אהבה", רקוד שרלה שבו בלט צביקה כאמן המשחק והריקוד ומערכונים בבצוע שלום, בשלך, חוזי. על הקיר תלויים צעצועים ותחתם כתובת "צעצועים יש! וילדים?!"

יום שבת 3.4.1948 - נפתחה הספרייה הפלוגתית בקלוב. מושיקו ובר'לה יצאו לקורס.

יום א' 4.4.1948 - מחלקה ערבית תפשה את משלט מס. 1 וניתקה ע"י כך את עין-זיתים הנתונה במצור ובאש בלתי פוסקת של צלפים ערבים. חרדה רבה בקרב החברה. חדוי וגבי פורצים את המצור ומגיעים תשושים וחסרי אונים בכדי למסור על המצב. דודיק (דוד חסין) נפצע בחדר האוכל של עין-זיתים ומת לעת ערב מפצעיו.

יום ב' 5.4.1948 - המצור נמשך והחרדה גוברת.
יום ג' 6.4.1948 - לעת ערב הגיעה שיירה ועימה חזרו - בן מנסיעתו ויוסי מת"א. עימם הגיע חלק משפע החבילות הנמצאות בדרך לכנען זה כמה שבועות. החי"ש הופיע אף הוא על מנת להחליף את החברה בעין-זיתים.

יום ד' 7.4.1948 - "הקומנדות פשטו עם שחר" וכבשו בהסתערות ישירה את משלט מס. 1 אחרי הכנה מצד המכונות והתקפת הטעייה מצד עין-זיתים. גדליה מהדגנייתם נפל בקרב. צביקה נפצע קל ברגלו אך ממשיך בהסתערות ומקבל את פציעתו בהומור חביב. הערבים בצעו נסיגה מבוהלת, הקציר בהם היה רב כ-10 הרוגים ולמעלה מ-15 פצועים. נתפש שלל רב שכלל רובים ותחמושת צרפתי, עבאיות וכפיות וכן תרמיל מלא פיתות שחולק בין החברה בעמדות. התקפת נגד ערבית בפגזי 81 מ"מ נסתיימה בלא כלום. חיריק ומלי חזרו מקורס מ"כים וכן פז'ו.

יום ה' 8.4.1948 - חבר נוסף של הדגנייתם עולה לבילה על מוקש ומוצא את מותו לאחר עינויי גוף נוראים. מתגלים מוקש חשמלי וחפירה בדרך לעין-זיתים. שיירה נוספת מגיעה לעין-זיתים. מתחילה החלפה הדרגתית של כובשי המשלט. השמעת בכורה של תקליטים חדשים.

יום ו' 9.4.1948 - החברה במשלטים ובבית. אין

כל חדש.
שבת 10.4.1948 - אחה"צ קויים ערב תקליטים בתכנית "כבקשתך". לפנות ערב מזכירות קצרה ודיון סוער.

*
שנים-עשר ימים ביומן של הכשרת עין-גב - בית-השטח. שנים-עשר ימים, מ-16.10.46 עד 31.1.49. שנים-עשר ימים של טלטלה בין חיך על חברה וחבר שהיו ל"זוג" ראשון בהכשרה לבין חברים שנופלים בקרב, בין ערב תקליטים לבין משלט שנופל לידי האויב וחוזר לידי לוחמינו בהסתערות שגובה קורבנות. ויום נדיר שבו "אין כל חדש". יומן שכל האירועים נרשמו בו בזמן אמת, במחברות, בידי חברי ההכשרה שושו ורחל. החברה תיתי העתיקה "על נקי" מסמך נדיר בשלמותו, ברצף ובתמציתיות מרתקת. ייתכן שקיימים עוד יומנים דומים לזה, טמונים במגירות אי-שם. אלא שליומן זה, שדפיו המקוריים נמצאים בקיבוץ פלמחים, נמצא גואל, יותר נכון גואלת. העתקו נמסר לארכיון בית הפלמ"ח. פנינה ירוחמי, מנהלת הספרייה, העריכה נכונה את האוטנטיות שלו. היא הנחתה את המתנדבות רחל תדהר, אראלה שקד וחווה בלומוביץ' להקליד בדייקנות את הטקסט כפי שנרשם במקור. פנינה ערכה והגיהה, נעזרה בעריכה על ידי מנהל הארכיון אלדד חרובי, ואילו עמותת דור הפלמ"ח נאותה להפוך ל...מ"ל-לעת-מצוא. החוברת הודפסה במספר עותקים קטן ולנוכח הביקוש הודפסו עוד עותקים, הנמכרים ב"אוצר התמונות". המפה בשער המקורי מצביעה על נתיב נדודיה של ההכשרה כחלק מהגדוד השלישי בחטיבת יפתח בשלוש חזיתות במלחמת העצמאות.

למעלה משמאל, בכיוון השעון, תהילה עופר, יצחק לוי, רחל וצבי אברמוביץ, זאב עופר, יגאל חיאל, אלעד פלד

צביה מאלין לסיפורי

במסגרת מיזמים שונים בצה"ל מתבקשים עשרות חברי פלמ"ח לארח בבתים קצינים ולספר להם על הפלמ"ח בכלל ועל עצמם בפלמ"ח - הקרבות, ההווה, חיי החברה ועוד. הקצינים יעבירו ביחידותיהם את מורשת הפלמ"ח כפי ששמעו אותה ממקור ראשון. ליקטנו תמונות אחדות של קציני צה"ל והמארחים שלהם, חברות וחברים בפלמ"ח, במסגרת המיזם "אחים לנשק", של פיקוד הצפון ובמסגרת "אמץ לוחם פלמ"ח" של ממת"ם, יחידת המיחשוב בחיל הים.

השקת ספר הגדוד השלישי - "אדום האלון"

אלעד פלד, פני עופר, משה מטלון ולכל חברי ועדת ההיגוי. ואז הציג המנחה יואב רגב את אלעד פלד. ואלעד, הלוחם, המפקד, דיבר דווקא על שירה וספרות, על אמונה ציונית, על שלילת הגלות של עם היוצר את עצמו. ציטט את השורות שכתב נתן אלתרמן על שלום המחרשה והנושאים שלום על הרובים; את זרובבל גלעד בשיר הפלמ"ח עם "לפקודה תמיד אנחנו"; את חיים גורי שכתב על הרעות; את ש. שלום שהורה "טול בידך את האור"; את דויד שמעוני על השאיפה ליושר, לצדק ולעמידה בשער; את משה בלינסון שקבע כי יש להיאבק עד שהאויב ידע שאין כוח היכול להכחיד אותנו; והרחיק עד גריבלדי שהבטיח ללוחמיו רעב ולא זהב וקרא לכל האוהב את המולדת "אחריו" - ערכים שלאורם לחם הפלמ"ח והגדוד השלישי בתוכו. "כבר שנה ונותנו מעט", כתב גורי. וכבר חלפו 66 שנים.

ותיקי הגדוד מילאו את האולם

המנחה יואב רגב

15 במאי 1948. לוחמי הגדוד השלישי של חטיבת יפתח-פלמ"ח יפוצצו הלילה את גשר חרדלה על הליטני; אתמול הכריז דויד בן-גוריון על הקמת המדינה; לפני כמה ימים השלים הגדוד את שחרור צפת.

15 במאי 2014. לוחמי הגדוד מסבים בבית הפלמ"ח בערב להשקת הספר המתעד את עלילותיהם. צופים בקטעי סרטים שערכה דנה כוגן, מלחמות הגדוד. שייקה גביש מזכיר להם שהגדוד השלישי כבש ערים: צפת, לוד. המג"ד גידי אילת מדבר על מורשת הגדוד ועל קודמו, המג"ד משה קלמן. ותיקים עולים לבמה ומצדיעים לדגל הגדוד. מגיע תור ההיסטוריונים: קוראים את דבריו של מורלה בר-און (שנבצר ממנו להגיע), איש גבעתי שפגש את הגדוד בחזית הדרום, על תפקיד ההיסטוריון שמשלב עובדות עם סיפורי האנשים. אלון קדיש עמד על התובנות של יגאל אלון שהובילו ללימוד מכישולות ושיפור מקרב לקרב. איתמר רדאי, מחבר הספר, הודה ליוזמיו -

ירי הפיא"ט המכריע של מיכאל פוש

מאז הקרב השני לכיבוש "המצודה" בצפת נעלמה מאתנו זהותו של היורה בפיא"ט. כל מאמצינו לגלותו במשך כ-66 שנים נכשלו. פרסום הספר "הגדוד השלישי" הביא לגילוי של יורה פצצת הפיאט.

היורה, מיכאל פוש, קרא את הסיפור שפורסם בספר ופנה בתרעומת לכותב ולעורכי הספר (פני עופר ואלעד פלד). מחבר הספר, ד"ר איתמר רדאי, כתב נוסח חדש של תיאור הקרב על המצודה בליל ה-9/10 במאי 1948. מכיוון שלא נראית באופק הקרוב מהדורה שנייה של הספר, מצאנו כי אכסניה זאת, אשר תוכנה מגיע לכל חברי הפלמ"ח, מתאימה לפרסום הנוסח המתוקן, שכתבו ד"ר איתמר רדאי, ד"ר פנחס עופר וד"ר (אלוף מיל) אלעד פלד.

ביום ו' 6 בפברואר 2015 התאספו על המצודה בצפת רבים מהמשתתפים באותו קרב: אבינועם חדש, דב זעירא, מיכאל פוש, יעקב גת, אמקה כנרתי, פני עופר ואנוכי, וביצענו תחקיר מפורט. הנוסח המתוקן המופיע כאן הוא תיקונו של הסיפור.

אלעד פלד

מיכאל פוש ומטול הפיא"ט

איתמר רדאי

אלון קדיש

גידי אילת

אלעד פלד

הקרב על צפת: מיכאל פוש ירה בפיא"ט - תיקון טעות

תוקן לאחר הערות קוראים ובעקבות סיור לוחמים בקרב זה במצודה, ב-6 בפברואר 2015

ד"ר איתמר רדאי

המערכה על צפת זכורה כאחת הקשות ורבות התהפוכות במלחמת העצמאות. היא הסתיימה בהתקפת הגדוד השלישי של חטיבת הפלמ"ח "יפתח" על שלוש עמדות עיקריות בצפת הערבית בלילה שבין 9 ל-10 במאי 1948, כיבושן של העמדות לאחר קרב ובהמשך כיבושה של צפת הערבית כולה, שתושביה נסו ממנה. הניצחון בצפת נחשב לנקודת ציון במלחמה בצפון הארץ, ואולי לגולת הכותרת בהישגיו הצבאיים של הגדוד השלישי. נקודת המפתח, מבין שלוש העמדות שהותקפו, הייתה "המצודה" - גבעה שחצצה בין הרובע היהודי לרבעים הערביים של העיר, שהייתה בידי הכוחות הערביים מאז תחילת הלחימה. בראש גבעת המצודה נמצאת כיפה שכונתה "הפטמה", אשר בוצרה על ידי הכוחות הערביים בעמדות חפורות ותעלות קשר, כולל קו טלפון למפקדה הערבית.

את העמדה איישו לוחמי "צבא ההצלה" שהגיעו לארץ מסוריה. בשעת ההתקפה הראשונה של הגדוד השלישי על צפת הערבית, ב-6 במאי לפנות בוקר, שהתרכזה בניסיון לכיבוש המצודה, התברר כי הערבים בנו על הפטמה עמדה עגולה (פילבוקס) ובה חרכי ירי, שחלשה, באש מקלעים על גזרה צרה ותלולה ברוחב כ-10 מטרים. הכוח התוקף, מחלקה בפיקודו של דב זעירא (קלימן), נאלץ לסגת בחיפוי שאר המחלקות וההתקפה נכשלה.

בתוכנית ההתקפה השנייה יישם הפיקוד הגדודי, בראשותו של המג"ד משה קלמן, את לקחי הכישלון בהתקפה הראשונה. בין היתר, הוחלט לפעול נגד שלוש עמדות בעת ובעונה אחת. הגדוד השלישי תוגבר בלוחמים ובנשק, כולל מרגמות ושלושה מטולי פיא"ט (PIAT), מטול נ"ט בריטי היורה רקטות (המשך בעמוד הבא)

רבותי ההיסטוריה חוזרת - ושוב (להבדיל) פירקו את חטיבת יפתח

בין השאר אמר יומיק, בכאב: "...הדגל שלנו - הדגל של חטיבת יפתח - הורד לאחר כבוד, קופל וימתין בסבלנות להנפתו המחודשת". והמשיך: "...לא אפרט כאן את מורשתה המפוארת של החטיבה, רק אזכיר כי נוסדה במאי 1948 כאחת משלוש חטיבות הפלמ"ח. אנשי יפתח-פלמ"ח סימנו בדמם את גבולותיה של הארץ הזאת בצפון, במרכז ובנגב. זעת לוחמי תש"ח ונחישותם בקרב הומרה לאחר המלחמה לנחישות מסוג אחר. אז קראו לזה הגשמה - עלייה להתיישבות הייתה ערך..."

בהמשך סיפר על השתתפות חטיבת מילואים 11 במלחמות ישראל - מבצע סיני, ששת הימים, יום הכיפורים וחומת מגן. ובסיום ייחל: "ייתן האל את ברכתו על הארץ הזו, על לוחמיה ותושביה, והלוואי שישגרו את צה"ל, אבל לא בגלל שיקולים כספיים אלא בשל בואו המיוחל של השלום."

המסדר לפירוק החטיבה. מימין, מפקד עוצבת עידן תא"ל אמיר אבולעפיה, אלוף פיקוד מרכז ניצן אלון, מח"ט 11- יפתח אל"מ אורן סולומון. צילמה: מירה גרנות

רקטות נוספות ולאחר מכן השתרר שקט. האש מן הפטמה השתתקה. תוך כדי כך הגיעה למקום הכיתה המסתערת בגל השני, בפיקודו של חיים לימוני. חדש הורה ללימוני להסתער על הפטמה. הוא ואנשיו פרצו קדימה ומצאו את הפטמה ריקה. הלוחמים העריבים שהיו בה כנראה נסוגו אחורה לעבר העיר הערבית. הקרב על המצודה הסתיים, וביחד עם הצלחתן של שתי הפלוגות האחרות, לכבוש את "בית שלוה" והמשטרה העירונית, הביא לנפילתה של צפת הערבית, בירת הגליל.

מס' 1 בצוות הפיאט ואת פני עופר, מס' 2 בצוות, שתפקידו היה לשאת את הרקטות ולהטעינן בפיאט. מיכאל פוש הכיר את הפיאט מתקופת שירותו כלוחם בחטיבה היהודית בצבא הבריטי (הבריגדה). מיד עם הופעתו, הורה חדש הפצוע, שהיה מוטל על הקרקע, למפעיל הפיאט לירות על הפטמה. המפעיל ירה שלוש רקטות בכיוון ישיר, שהראשונה מביניהן החטיאה. לאחר מכן זחל אליו בן נבט, אחד ממפקדי הכיתה הפורצת, והורה לו לירות בסטייה מסוימת. הוא ירה שתי

(המשך מעמוד 8)
עם מטען חלול חוזר שריון, היעיל גם נגד ביצורים. הפיאט הובא ארצה בידי חיילי הבריגדה היהודית (חי"ל) לאחר מלחמת העולם השנייה והועתק בתע"ש. היה זה נשק חדש ובלתי מוכר עד אז לרוב לוחמי הגדוד השלישי.

מפקד מחלקת העתודה בשעת ההתקפה הראשונה, אבינועם חדש, נבחר הפעם להוביל את ההתקפה. אבינועם דרש וקיבל לאנשי מחלקתו, שנאספו מכל הגדוד, תת מקלע טומיגן (במקום תת מקלע הסטן הנפוץ, שהיו בו מעצורים רבים), וכן שמונה מקלעי ברן. תוכניתו התבססה על הסתערות מוחצת בגלים על היעד עד להכרעתו בכוח האש, הגדול במונחי אותם הימים.

ב-9 במאי בשעה 21:45, לאחר רבע שעה של הרעשה, הסתערה מחלקתו של חדש על המצודה (במקביל הסתערו שתי פלוגות אחרות של הגדוד על שתי עמדות מפתח נוספות, "בית שלוה" והמשטרה העירונית).

כבר מתחילת ההתקדמות נתקל הכוח באש מקלעים חזקה שנורתה מהפטמה וממשטרת הר כנען, החולשת עליה. הכיתה המסתערת הראשונה, בפיקודו של אליעזר בן נבט, נפגעה ברובה. בין הנפגעים היה המ"מ חדש, שנפצע ברגלו. ברגע זה, כאשר דומה היה כי ההתקפה שוב נכשלה, הופיע לצדו של חדש הפצוע צוות הפיאט שצורף למחלקה. הצוות כלל את מיכאל פוש,

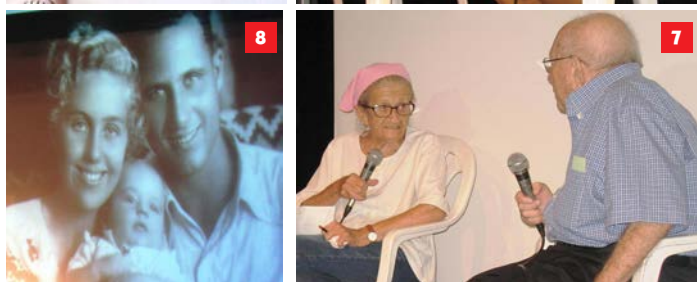
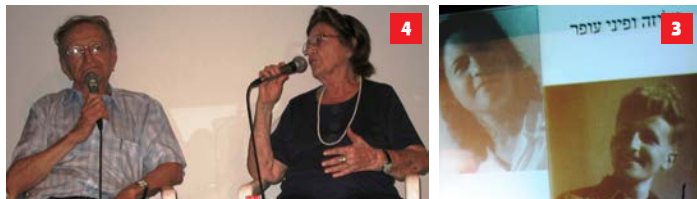
קבוצת הלוחמים שנפגשה בחודש בצפת. מימין לשמאל: יעקב גת, עזיון בן-נבט, אמק'ה (אברהם) כנרת, אבינועם חדש (יושב), אלעד פלד, דב זעירא, מיכאל פוש, פנחס (פיני) עופר. צילם: יעקב שנקמן

בואם חאים סביבה - האהבה, האהבה...

מועדון התרבות של בית הפלמ"ח
מסביב מארזיה

פלמ"חאים אוהבים ושל בודדים שסיפורי אהבתם נקטעו באבם והיו לחלק מהאגדות הפלמ"ח. מצד אחד גיטה ושייקה גביש, עליזה ופיני עופר. ומצד שני זהרה לויטוב שנהרגה כשהטיסה את מטוסה ואהובה שמוליק קופמן שנהרג שנה ורבע לפניו באימון. ואורה ונחום אריאלי שנהרג בקרב על הקסטל, שבוע לאחר נישואיהם. וגם רחל ומכבי מוצרי שנפל בשיירה לירושלים. את הערב הנחה יואב רגב וראשון הדוברים היה שייקה גביש, שפנה בדבריו גם אל זוגתו, גיטה, שהייתה פקודה שלו ב-1945 ועכשיו ישבה עימו באולם. עליזה ופיני עלו לבמה על רקע תמונותיהם מני אז, וסיפרו איך פרחו אהבתם בגדוד השלישי והיא נמשכת זה 67 שנים. על אלה שנפלו במילוי תפקידם או הלכו לעולם סיפרו חברים ובני משפחה: נעמי פולני בשיחה עם בני כהן שנישא לאורה אריאלי שלוש שנים לאחר נפילתו של נחום, יורם לויטוב אחיינה של זהרה ועופר רגב שחיבר ספר עליה והנחה את שיח המשתתפים הנוספים.

לכבוד ט"ו באב, חג האהבה, הדהדו שירים רבים באולם "מלווי השיירות" כשהקהל הצטרף לשירה מפי רונית אופיר בליווי אלונה טוראל. שירי אהבה, אלא-מה. "עד אחרית הימים", "בקיץ הזה תלבשי לבן", "עוד לא אהבתי די", "שני שושנים" ועוד. והדהדו סיפורים, על זוגות שנתהוו בפלמ"ח, סיפורים עם סוף טוב וסיפורים שסופם היה טראגי. סיפורי אהבה, אלא-מה. על המסך עלו תמונות של זוגות

1. גיטה ושייקה גביש בפלמ"ח
2. גיטה ושייקה גביש (שלישית ורביעי משמאל)
3. עליזה ופיני עופר בפלמ"ח
4. עליזה ופיני עופר
5. מימין, יורם לויטוב ועופר רגב
6. זהרה לויטוב
7. בני כהן ונעמי פולני
8. רחל ומכבי מוצרי עם תינוקם
9. אלונה טוראל ורונית אופיר

מסביב מארזיה
מועדון התרבות של בית הפלמ"ח

משרד הביטחון
יחידת המו"א

עמותת
דור הפלמ"ח

מתכבדים להזמין לערב לכבוד

כ"ט בנובמבר

במלאת 67 שנה

להחלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית
ופרוץ מלחמת העצמאות

בתכנית:

ברכות: אלוף (מיל) ישעיה גביש - יו"ר עמותת "דור הפלמ"ח"
דברים: פרופ' יגאל עילם - "כיצד נסללה הדרך להחלטת ארמ"ן"
פרופ' מוטי גולני - "מדוע ולמי הייתה נחוצה ההחלטה?"

תכנית אמנותית: שירה בצוותא בהובלת נגה אשד.

מנחה: יואב רגב

אולם "מלווי השיירות"
בית הפלמ"ח רח חיים לבנון 10, רמת-אביב, תל-אביב

ביוזמה משותפת של יו"ר עמותת דור הפלמ"ח דודו ההמשך, התחלנו לציין לפני מספר שנים את ערב הכ"ט בנובמבר, הלילה שבו כל מקלט רדיו בארץ ישראל שידר את ההצבעה במועצת הביטחון. בסיום השידור, בהתפרצות של שמחה, יצאו המונים לרחובות במעגלי שירה וריקודים. ואכן, בפעם הראשונה שצינו בבית הפלמ"ח את הערב, זה היה בחוץ, בשירה ובמעגל ריקודים של ותיקים ודור ההמשך.

מאז שינינו את המתכונת והכ"ט בנובמבר הפך להתכנסות בשילוב חומר עיוני ושירה בציבור. כך היה גם אשתקד, בערב שהנחה יואב רגב. יו"ר עמותת דור הפלמ"ח, שייקה גביש, לא הסתפק כדרכו בדברי ברכה, אלא השמיע סקירה על המצב בארץ בימים שלפני הכרזת האו"ם ובימים הגורליים שלמחרת ההחלטה, עם פרוץ מלחמת העצמאות. פרופ' יגאל עילם, היסטוריון החוקר את תולדות היהדות, הציונות והמדינה, הסביר בהרצאתו "כיצד נסללה הדרך להחלטת האו"ם", במציאות הגיאופוליטית ששררה בעולם ובאמצעות הקשר בין ראשי היישוב היהודי בארץ ישראל וגורמים ציוניים בעלי השפעה, בעיקר בארצות הברית. פרופ' מוטי גולני, היסטוריון של תקופת המנדט ומדינת ישראל, שאל בהרצאתו "מדוע ולמי הייתה נחוצה ההחלטה?" והשיב שממילא, המשטר הבריטי הקולוניאלי והמנדטורי - לא רק בארץ ישראל - עמד אז על סף כריסה.

החומר העיוני הרב שהובא לפני הקהל קיבל גיוון קליל בשירה בצוותא בהובלת נגה אשד.

"אנו, אנו הפלמ"ח" ו"שתי גדות לירדן" על במה אחת

מסמכים
מועדון התרבות של בית הפלמ"ח

על ה"סזון"... כל הכבוד לאלוף (מיל') שייקה גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח, וחבריו לצוות - על הפתיחות, על האיוון במגרש הביתי שלהם, על האירוח ועל הנכונות להתפייסות.

אלוף (מיל') שלמה גזית, איש פלמ"ח: לא באתי לערב הסזון... סברתי שאין לקיים דיון זה... הבעיה עם הסזון איננה בסיפורים הקטנים... אלא בשאלה האם יש לעם מוסדות לאומיים שהציבור נדרש להישמע להם... אנו מצויים שוב באותה סיטואציה, ואם יוסי אחימאיר של היום לא יפעיל "סזון" נגד הפורשים החדשים, תלך המדינה...

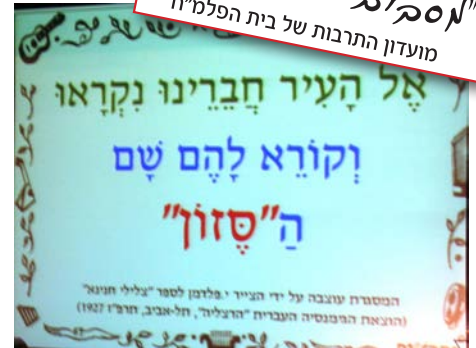
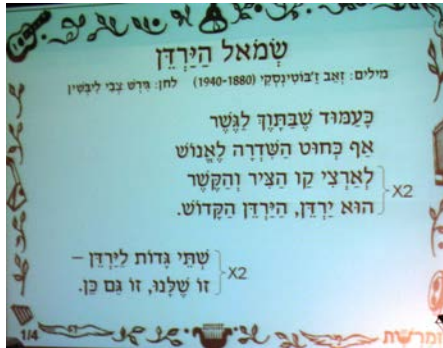
גיל קיסרי, עיתונאי: לצערי נבצר ממני להשתתף... [האירוע] בדיוק נועד לי. הייתי באצ"ל ובמלחמת השחרור התנדבתי לפלמ"ח... אני גאה שהייתי חלק משניהם.

ד"ר הילה חופי-הופשטטר, דור ההמשך: היה מקום לייצר דיאלוג ולהגיד את הדברים גם בערב עצמו. הייתה הטייה מוגזמת מאד. חקר ההיסטוריה מאד חשוב והרעיון של הערב מצוין אלא שלהבא צריך גם לתכנן באופן קפדני יותר. **ציונה קיפניס**, מורה, אלמנת איש פלמ"ח: אין ספק בתרומת הנהגת הנישואים, הפלמ"ח וה"הגנה", אך חשוב גם להעלות את הצד האחר, עם החיוב והשלילה. לא חשתי בחוסר איוון... לדעתי היה ערב חשוב ומבורך. **דן נעמן**, איש פלמ"ח: יצאתי מהכנס רגוע, פגוע ונדהם... הצד שלנו לא היה מיוצג, למשל העובדה, שחברי הפלמ"ח, במקרים רבים, סירבו למסור חברי אצ"ל לבריטים!

יחיעם חורב, מרכז דור ההמשך: שני המרצים היו בקיאים בנושא. פרופסור יגאל עילם הרצה כהיסטוריון והעביר את הנושא באופן אקדמי אובייקטיבי. לעומתו פרופסור יהודה לפידות, למרות רהיטות דבריו, עדיין נגוע בתחושת כעס ומרגיש פגוע מהסזון.

חגי קין-צבי, עיתונאי: בדמינוי שיערתי, כי הערב יכיל סגירת חשבונות בין הפלמ"ח לאצ"ל... אבל לא היא. נהנינו לנכוח בערב של רגשות נעימים עם קהל מעורב של פלמחניקים ואצלניקים, שישבו מפוייסים ועם הרבה יחד שרו את "שירי היריב".

ד"ר אבי עופר, דור ההמשך: לדעתי, ערב כזה נדון מראש לחד-צדדיות... **יואב הרפז**, חבר פלמ"ח: מעבר לשירים היפים, חסרה הרצאה שתציג מה עשו האצ"ל והלח" בניגוד ליישוב המאורגן (רציחות של אנגלים, רציחות של ערבים, שוד בנקים, סחיטות כספים מאנשי עסקים, הובלת הצבא הבריטי לבסיסי ה"הגנה" והפלמ"ח, אי התחשבות בדרישות ובפעולות של ה"הגנה", ועוד) - מה שהפך את בלימתם להכרח. (המשך בעמוד 13)

קטע ה"סזון" מתוך "רבותיי ההיסטוריה חוזרת" מאת חיים חפר וקטע מ"שמאל הירדן" מאת זאב ז'בוטינסקי

קל היה להבחין מי הם חברי פלמ"ח ודור ההמשך בקהל שגדש את אולם "מלווי השיירות" - ומי אנשי האצ"ל והלח" ודור ההמשך שלהם. הראשונים הצטרפו בהתלהבות לזמרת נוגה אשד כששרה "אל העיר חבירנו נקראו וקורא להם שם הסזון" בשיר "רבותי ההיסטוריה חוזרת" שכתב חברים חיים חפר. האחרים שרו בהתלהבות את "שתי גדות לירדן, זו שלנו זו גם כן", הפזמון החוזר בשיר "שמאל הירדן" שכתב מורם ורבם זאב ז'בוטינסקי. ובסיום, מחזה הזוי: אלה ואלה קמים על רגליהם ושרים, כמקובל אצלנו, את המנון הפלמ"ח. ההחלטה של עמותת דור הפלמ"ח לקיים ערב בנושא ה"סזון" הייתה מאתגרת. מזמינים את היריבים המרים משכבר, מזמינים את פרופ' יגאל עילם שדעותיו נושקות לדעות "כוחותינו" להרצות על ה"סזון" הבלתי נמנע" ואת פרופ' יהודה לפידות יוצא האצ"ל, שהיה סגן מפקד הפעולה בדיר-יסיין ומחבר ה"סזון" - ציד אדם". ערב רחוק מדיון אקדמי נטול פניות בנושא טעון עד היום, מקץ 69 שנים. המנחה יואב רגב הזמין לבמה את ישעיהו גביש, יו"ר עמותת דור הפלמ"ח המארחת. שייקה סיפר על חוויותיו כמי שלקח חלק ב"סזון" ושבתגובה באו אנשי אצ"ל לבית הוריו והיכו נמרצות את אביו. מנהל ארכיון הפלמ"ח ד"ר אלדד חרובי, שחקר את מעשי הכולשת הבריטית בארץ ישראל, הוסיף בסיום כי לפי מסמכי ה C.I.D. רוב "ההלשנות" היו דווקא מצד אנשי אצ"ל.

היו תגובות לערב הזה. דעות לכאן ולכאן:

תא"ל (מיל') יצחק ארד (טולקה), איש פלמ"ח: לא יכולתי להגיע לערב זה, אך מההדים ששמעתי, אמנם צריך לאפשר לצד השני להציג את סיפורו, אך בערב שמאורגן בבית הפלמ"ח... הקהל שאינו בקי בנושא היה צריך לצאת בהבנה שבמצאות שהייתה, מוסדות הישוב... פעלו בדרך נכונה. יש לנו גם כיום נערי הגבעות שלא מקבלים את מרות המוסדות הדמוקרטיים.

יוסי אחימאיר, מנכ"ל מכון ז'בוטינסקי: "מהפך בבית הפלמ"ח!" קרא המנחה יואב רגב, למשמע השירים הבית"ריים שביצעה נגה אשד, כשהקהל, בחלקו לפחות, מצטרף... דבר הזה עוד לא היה בבית הפלמ"ח - שירי זאב ז'בוטינסקי, האצ"ל ולח" בוצעו לפני אולם גדוש בפלמחניקים-לשעבר, שבאו לערב עיון

שבת יריבים גם יחד

נוגה אשד

יגאל עילם

יהודה לפידות

שייקה גביש

כ"ג / כ"ד יורדי הסירה - חקירה אחרונה?

הסנגלי ששמר על בתי הזיקוק בטריפולי לא דיווח על שום אירוע חריג אותו לילה. בכך נשללת עוד גרסה שעל פיה ירדו יורדי הסירה לחוף והיה ניסיון פיצוץ שבמהלכו נהרגו או נשבו.

מן התיאור הקצר יכול כל אחד להבין עד כמה הפרשה סבוכה ועד כמה היה חשוב הערב לבני משפחה רבים של הכ"ג שנכחו באולם. דן יפה, בנו של כתריאל יפה, קברניט הספינה, סיכם את הערב שבו אף נשא את דבר המשפחות: "ערב העיון היה מרגש ומעניין ומגיע כל הכבוד על קיומו לבית הפלמ"ח ולעמותת פלמ"ח".

משפחת המייג'ור פלמר

בערב שנערך בבית הפלמ"ח לא היה ייצוג למייג'ור פלמר. חברנו ברוך תירוש, איש הפל"ם, מספר כי לפני מספר שנים אותו באנגליה אלמנתו, בנו ובתו של פלמר. הם לא היו מודעים לנסיבות היעלמו של אבי משפחתם, רק ידעו שנפל במילוי תפקידו. בשעתו הוזמנו והגיעו ארצה להסרת הלוט מעל אנדרטה לזכר הכ"ד הכוללת גם את שמו, בשיכון ל' (רמת אביב החדשה) בתל אביב.

(שייקה) גביש שבירכו, היו בקיאים בנושא. לא כל שכן החוקרים. לא כאן המקום להרחיב בממצאים שהעלו נרי אראלי וד"ר משה עמיעוז לאחר שנות מחקר, בין השאר בנבירה במסמכי הארכיונים הבריטיים והצרפתיים. השורה התחתונה במחקרם, המצוי בארכיון צה"ל ותקצירו נמסר גם למשפחות יורדי הסירה, היא: בעת שהספינה הייתה בלב ים אירעה התפוצצות מסיבה שטרם הובהרה וכתוצאה ממנה טבעו הלוחמים. זאת אמנם עדיין השערה, אך היא שוללת פרסומים הגורסים כי אש תותחים מהחוף גרמה להתפוצצות קטלנית של חומרי

הנפץ שעל הספינה. ודי להזכיר כי ד"ר עמיעוז עבר על כל התיקים של חטיבת תותחי החוף בארכיון הצבא הצרפתי וביומן המבצעים של החודש הרלוונטי. לא נמצאה בהם עדות על ירי לעבר סירה בודדת. זאת רק דוגמה אחת של "מה לא". גם ניר מאור, מנהל מוזיאון ההעפלה וחיל הים, שהעלה בהרצאתו תרחישים אפשריים להיעלמות "ארי הים" ומידת סבירותם - לא הסיר את סימן השאלה מהכותרת. בין השאר אומר מאור כי לפי מסמכים אחרונים שנמצאו, הגדוד

זאת הייתה כותרת ההזמנה לערב שזימן באולם "מלווי השיירות" את חוקרי התעלומה: מה בדיוק-או-בערך עלה בגורלם של כ"ג יורדי הסירה הארצישראלים והכ"ד במניין, הקצין הבריטי אנתוני פלמר. "חקירה אחרונה?" - עם סימן שאלה. לא בכדי. החוקרים שדיברו אותו ערב, שהביקוש להשתתף בו היה ללא תקדים, סיכמו בכך שמחקריהם והערכותיהם גילו בעיקר מה לא עלה בגורל הספינה הקטנה "ארי הים" ו-24 אנשיה. לא מה כן.

קודם הסביר פרופ' שלמה אהרונסון את סבך היחסים של ההנהגה הציונית עם הבריטים כרקע לשליחות הכ"ג-כ"ד ב-18 במאי 1941 ביצוע פעולה בבתי הזיקוק בטריפולי. להזכיר, לבנון הייתה בשליטת ממשלת וישי הצרפתית, משתפת הפעולה עם גרמניה הנאצית וגם ספקית דלק למכונת המלחמה הגרמנית. מאותו לילה, לאחר שהתברר כי הספינה על אנשיה לא שבה לחופי הארץ והחבלה לא בוצעה, ועד עצם היום הזה, תעלומת היעלמה לא נפתרה. 74 שנים של חיפושים, מחקרים, השערות, אפילו תיאוריות של קונספירציה - זהו הפרש של סימן השאלה שבכותרת.

ובכל זאת, בערב שנערך בבית הפלמ"ח רוכז הרבה מידע, ולא רק בידי החוקרים והמומחים. גם מנחה הערב, ד"ר עפר בורד, סגן מנהל יחידת המוזיאונים וראש היחידה לאוצרות במשרד הביטחון, מנהל היחידה צביקה עדן וישעיהו

צביקה עדן

שלמה אהרונסון

משה עמיעוז

נרי אראלי

שייקה גביש

ניר מאור

דן יפה

עפר בורד

הצדעה לצנחני היישוב

"מסביב" מועדון התרבות של בית הפלמ"ח

לאוצרות במשרד הביטחון. את משפחות הצנחנים ריגשה במיוחד תחושת ההזדהות וההמשכיות: הם הסבו בצוותא עם ותיקי פלמ"ח ועם מחלקת חיילים וקצינים מחטיבת הצנחנים של צה"ל, והנהנו בהסכמה ובגאווה כאשר מפקד החטיבה, אל"מ אליעזר טולדנו, הציג את צנחני היישוב כנחשונים, הצנחנים הראשונים של ישראל.

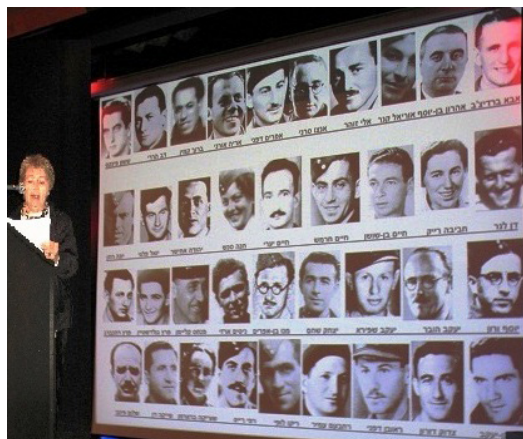
"אני מאמינה שהיו רוצים שנזכור אותם כקבוצה ולא כיחידים, כי לא ביקשו לעצמם תהילה אישית", אמרה שירה אורי, נכדתה של שוריקה ברוורמן. בערב מוקדש לצנחני היישוב בבית הפלמ"ח, בהנחיית יואב רגב. שירה דיברה בשם משפחות הצנחנים, שרבים מהם נכחו באולם "מלווי השיירות".

מצגת שתיארה את הצנחנים ופועלם, כמו גם ההרצאות שנשאו פרופ' אלי צור, על בריטניה ויחסה לצנחני היישוב, ותהילה עופר, על סיפור הצנחנים, היו באותה רוח. זה לא היה אירוע מוקדש לצנחן או לצנחנית מסוימים ששמותיהם בפי כול. הערב הוקדש לכל 34 הצעירים ו-3 הצעירות שיצאו מגבולות הארץ במלחמת העולם השנייה כדי לפעול מאחורי קווי האויב הנאצי. לא כולם הגיעו ליעדם אך כולם היו מוכנים לסכן את חייהם - ואכן שבעה נפלו במילוי תפקידם. ולא יצאו כדי למוטט בכוחם הדל את האימפריה הנאצית, כפי שנהגה לומר שוריקה, אלא כדי להביא מעט עידוד ועזרה ליהודים בארצות הכבושות. בשליחותם הם גם תרמו לכוחות בעלות הברית שלחמו נגד הגרמנים, בתפקידי מודיעין, פעילות יחד עם פרטיזנים, קשר אלחוט וחילוץ צוותי אוויר שמטוסיהם נפגעו והם נקלעו בשטח אויב.

על מהות שליחותם דיברו גם יו"ר עמותת דור הפלמ"ח אלוף מיל' ישעיהו (שייקה) גביש וד"ר עפר בורד, סגן מנהל יחידת המוזיאונים וראש היחידה

שייקה גביש

37 צנחני היישוב

צנחני צה"ל ומשפחות צנחני היישוב

אלי צור

אליעזר טולדנו

תהילה עופר

עפר בורד

שירה אורי

מדיקת... ולפידות אף הוא דקדק בתיאוריו. בעניין הזה הם השלימו אחד את השני, משום שיגאל דיבר על לידת הסזון... ויהודה דיבר על התוצאה, שהרי הוא היה ב"סזונים".

דנה כוגן, עיתונאית, חברת פלמ"ח: יש בהחלט

המשך מעמוד 11

שלמה נקדימון, עיתונאי: האווירה... הייתה נעימה. השירים היו נפלאים... אהבתי את דברי יגאל עילם ואת דברי יהודה לפידות. יגאל, כדרכו, שיקף תמונה

על המשלט יושבת עיר - חודיעין-מכבים-רעות

במקרה: הנוער מגיע בהמוניו ליום ההצדעה ללוחמי יפתח שבזכותם "על המשלט יושבת עיר", ובהחלט מגיע לו להנחות את הערב. בקהל הסבו יחד

ראש העיר חיים ביבס

איש יפתח זאב עופר

מנחים נציגי תנועות הנוער

האורחים ותושבי העיר המארחת ובשורה הראשונה - חברי הנהלת העירייה. בין המבשרים: ראש עיריית מודיעין-מכבים-רעות חיים ביבס, ובשם לוחמי יפתח זאב עופר, שהזכיר לנוער הנוכח שחטיבת יפתח כונתה "חטיבת החולצות הכחולות", בשל היותה מורכבת ברובה יוצאי תנועות נוער.

צילמו לכתבה: חורחה נובומינסקי ואבי עופר

כמדי שנה העיר מודיעין-מכבים-רעות הצדיעה אשתקד ליוצאי חטיבת יפתח וכרגיל - בפארק על שם חטיבת יפתח. קומץ ותיקים, ותיקות וכהוא-זה דור ההמשך, השתתפו בשני חלקי הערב: התכנסות מוקדמת לפגישה עם כמה בני נוער מן העיר המארחת ומשם לצעדה במסלול העובר בשטח שבו לחמה החטיבה - מביר-מעין, שם ניצב מגדל המים של היישוב רעות, עד מרגלות אל-בורג' (גבעת תיתורה), שם שוכן פארק יפתח. לאורך המסלול קיימו קבוצות נוער פעילויות בהשראת הווי הפלמ"ח. בפארק התקיים החלק השני של ההתכנסות, מצעד דגלים, ברכות ומופע אמנותי של להקת "אבן ירושלמית" בלהיטי להקת "כוורת". מנחי האירוע היו נערה ונער מתנועות הנוער הפועלות בעיר וזה לא

חברי פלמ"ח ונוער מצדיעים לחטיבת יפתח ולעיר המארחת

ומצרפת, בעקבות ההעפלה

בקיץ האחרון ערכו 800 צעירות וצעירים מצרפת מסע ימי בעקבות ההעפלה. המסע אורגן במסגרת "החוויה הישראלית" של הסוכנות היהודית והחבורה כללה את חברי תנועות הנוער הציוניות בצרפת. למסע צורפו מעפילים שסיפרו מניסיונם על אוניות המעפילים "יהודה הלוי", "ארבע חריות" ו"אקסודוס", שאורגנו בשעתן על ידי המוסד לעלייה ב' של ארגון "ההגנה" והביצע היה בידי אנשי הפל"ם שליוו את האוניות ואף פיקדו עליהן.

מנמל חיפה הפליגה הקבוצה גם לאחד ממחנות המעצר ב"אי הגירוש" קפריסין, ליד לרנקה. במהלך המסע כולו שמעו גם הרצאות המיועדות להכיר את פניה השונות של ישראל, תולדותיה ותרבותה, על מנת לחזק את זהותם היהודית וההזדהות עם ישראל. במשך שהותם בארץ ביקרו הצעירות והצעירים בין השאר במחנה המעצר בעתלית ובמקומות אחרים הקשורים בתקופה שלפני הקמת המדינה והעלייה החופשית.

אסנת מרדור

אלפי ילדים ונוער בעקבות לוחמינו

יום חמישי בערב, קר בעמק האלה. אלפי בני נוער ספונים בתוך צעיפיהם מתכוננים לקראת "צעידת הלמד הא". בני נוער, חיילים ואנשים פרטיים מתגודדים לקראת צעידה של 15 ק"מ, מקיבוץ נתיב הל"ה הנושא בשמו את זכר הלוחמים ועד גבעת הקרב, מקום נפילתה של "מחלקת ההר" בפיקודו של דני מס. בלילה שבין ד' ל-ה' בשבת תש"ח 14-15 בינואר 1948 יצאו 35 לוחמי פלמ"ח וחי"ש לעזרת גוש עציון הנצור. הם לא הגיעו ליעדם. זאת שנת הבר-מצווה לצעידה בעקבות הל"ה. לדברי ירון רוזנטל, מנהל ב"ס שדה כפר עציון, הצעדה חודשה בהצעת רזי בן יעקב שהיה רכז ההדרכה בביה"ס. מכמה מאות צועדים בהתחלה הצעדה הולכת וגדלה משנה לשנה. את הלילה הקפוא חימם מעט הקומזיץ ושירים סביב המדורה עם מרק מהביל. וכמובן הטיפוס עם שחר לגבעת הקרב. נוסף על הצעדה התקיים כנס אזכרה לחללי "מחלקת ההר" בהשתתפות תושבי גוש עציון שהאזינו גם להרצאה מפי יוחנן בן יעקב, חוקר פרשת הל"ה.

סתיו שץ

צילם: ירון רוזנטל

בנתיבי מורשת

במועד נפרד מהצדעת העיר לחטיבת יפתח סיירו כ-1,800 תלמידי שכבת ו' מ-22 בתי ספר יסודיים במודיעין באתרי עירם במסגרת התוכנית "מודיעין דרך דעת למקום". המובילים היו מורי של"ח - שדה, לאום, חברה - והתוכנית כללה פעילות חווייתית כגון חידונים וכתבי-חידה. התלמידים התוודעו לפרקי הווה ועבר של שכונות העיר, כאשר מקום נכבד תפסה מורשת חטיבת יפתח-פלמ"ח שלחמה כאן במלחמת העצמאות. פעילות זאת מנוהלת על ידי כמה גורמים, בעיקר משרד החינוך ומינהל החינוך העירוני. מקור התצלום: עיריית מודיעין.

הפרסים על שם שני מפקדי הפלמ"ח ל-2014

לבחירה בספרים שזיכו את מחבריהם בפרס. לשני האחרונים זיקה מיוחדת לפלמ"ח: הילה שייכת לדור המשך כבתו של יצחק (חקה) חופי ודן היה ממקורביו וראש לשכתו של יגאל אלון כשר החוץ. הזמרים מירב חזן ולירון לב, בליווי הפסנתרן גיא פרטי הנעימו בשירי ארץ-ישראל.

חבר נוסף בדור ההמשך, יורם שדה, ישב בערב חלוקת הפרס על שם אביו בתוך הקהל שמילא את אולם "מלווי השיירות". שלושה חודשים לפני חלוקת הפרס לשנת 2014 פרסם ארכיון צה"ל תצלום מ-3 במאי 1949 (בציון: צלם לא ידוע), בו משתקפים שני הפרסים על שם מפקדי הפלמ"ח - שדה ואלון. בתצלום מופיע גם יורם, כפי שנראה לפני 65 שנה.

מימין, אמנון רשף, אורן נהרי ועמרים אזוב ללוחמי הפלמ"ח ולמפקדיו. שלושת השופטים, אלוף מיל' יעקב עמידור (יור'), ד"ר הילה חופי-הופשטטר וד"ר דן קורן הסבירו את הנימוקים

פרס יצחק שדה להיסטוריה צבאית

צילמו: אלדד חרובי וישראל קוריץ
במרכז הערב של חלוקת פרס יצחק שדה עמד שיח על שתי מלחמות - מלחמת העצמאות ומלחמת יום הכיפורים - ולא בכדי. המשיחים, בהנחיית איש הטלוויזיה אורן נהרי, היו שני חתני הפרס: אלוף מיל' אמנון רשף שזכה בו על ספרו "לא נחדל! חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים", ועמרים אזוב על ספרו "משמר העמק לא תיפול! נקודת מפנה במלחמת העצמאות".

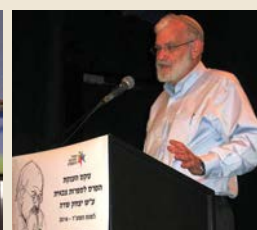
את הטקס הנחה איזי מן. אלוף דימ' שלמה גזית, יו"ר הפרס, עמד בדברי הפתיחה על מהות הפרס המחולק מדי שנה בשנה מאז 1972. תורם הפרס, ז'ק מהפר, ביטא בדבריו את הערצתו

איזי מן

הילה חופי-הופשטטר

יעקב עמידור

דן קורן

יגאל אלון, יצחק שדה
ויורם שדה. 03.05.1949

מימין, ז'ק מהפר, שלמה גזית,
יורם שדה

ו"פרויקט בן יהודה" ביוזמת אסף ברטוב שהעלה לרשת את כתבי רחל לשימוש הכלל באתר אינטרנט מתופעל בהתנדבות. הפרויקט גדל, מתנדבים רבים מקלידים, מנקדים ומעלים לרשת לשימוש הציבור 900 יצירות עבריות שפג תוקף הזכויות עליהן, של למעלה מ-250 סופרים ומשוררים.

בערב שציון את השנה ה-34 למות יגאל אלון חולקו פרסים שתרם סטף ורטהיימר. יו"ר ועדת הפרס הוא אלוף מיל' אלעד פלד וחבר השופטים מנה את אלוף מיל' איתן בן-אליהו (יור'), שאול ארלוזורוב ודיתה בר-יוסף, חברה בדור ההמשך כבתו של קברניט אוניות מעפילים, איש הפלי"ם ראובן יתיר. אורח הכבוד א. ב. יהושע נשא דברים חכמים וחדים. בחוויה שלא אשכח

פרס יגאל אלון לשנת 2015 בימים אלה מחלקים את הפרסים לשנת 2015. חבר השופטים - פרוץ' עמרי ידלון, אל הרפז ונעמי פולני. הזוכים בפרס: עמותת אליפלט - אזרחי ישראל המתנדבים למען ילדי הפליטים בעזרה אישית ובגיוס סיוע של גורמים נוספים; יצחק פרוקנטל - מייסד פורום המשפחות השכולות ישראליות-פלסטיניות הפועל לקירוב לבבות של שני העמים.

"נכפיים של קרמבו" בפעולה

פרס יגאל אלון למעשה חברתי וחלוצי

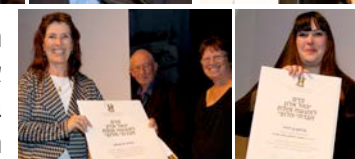
כתבה וצילמה: תמי פרי-פורת

ערב הענקת הפרס על שם יגאל אלון בבית הפלמ"ח. בערבים מהסוג הזה רבים מאיתנו מגיעים עם מטען של "הבן של... הבת של...", קישור לדור המייסדים שהגה, הקים ובנה. רובנו כבר עברו את גיל 60, מריחים את זרי הדפנה ומנסים לשמור על הגחלת ועל המורשת. כך צחקי, הבן של מפקד חטיבת הנגב נחום שריג, יחיעם, הבן של מפקד חזית הדרום עמוס חורב, ועוד רבים. ואני, על תקן "הבת של מיכה פרי". אין לי דבר מהנה יותר מלהגיד את המשפט הזה. אנחנו, הדור השני, תמיד נושאים את השם, שיר הרעות, סיפורי ההעפלה, השריוניות בדרך לירושלים, סיפורי החטיבות - בראש זקוף ובהרבה גאווה.

את הערב הנחה צחקי שריג. הפרס ניתן השנה לשני פרויקטים מקסימים: "נכפיים של קרמבו", תנועת נוער ארצית של ילדים שמטפלים בילדים בעלי צרכים מיוחדים. הלב מתמלא אהבה למראה הנוער המשובח הזה שעובד עם ילדים שלא יכולים להתנועע בקצב של ילד בגילם בפעילות חברתית.

מימין למעלה: א.ב. יהושע, סטף ורטהיימר, עמיקם גורביץ, צחקי שריג, שאול ארלוזורוב. למטה: שני אבנשטיין מקבלת פרס "פרויקט בן-יהודה", אופירה רותם מקבלת פרס "נכפיים של קרמבו", ברקע אלעד פלד ודיתה בר-יוסף.

חטיבת הנגב בתמונות מובחרות

ההיא ושירי על התערוכה הזאת. לוחמים מחטיבת הנגב סובבו באחד מאולמות "אוצר התמונות", התעכבו ליד התמונות, דפדפו באלבומים של יחידות החטיבה והוסיפו סיפורים ממקור ראשון על קרב זה או אחר במערכה לשחרור הנגב שבה השתתפו.

בשנת ה-50 להקמת המדינה, למלחמת העצמאות ולשחרור הנגב, אצרו חיים חפר, דנה כוגן ודיתה פרח תערוכת תמונות של חטיבת הנגב שהוצגה בבאר-שבע. התמונות היו ממבצע יואב וממבצע חורב ומקורן אוצר התמונות שאספה דיתה ושטרם שכן אז בבית הפלמ"ח, כי עוד לא היה בית לפלמ"ח. 16 שנים מאוחר יותר מצאה התערוכה גואל(ת). בסיוען של דנה ושל דיתה ובעזרה נוספת של מירי ובשמת, הבת של דיתה, שיחזרה מנהלת ההדרכה בבית הפלמ"ח שירי פרסול, את אותה תערוכה היסטורית ואצרה את התערוכה המחודשת. אותן תמונות, אותם כיתובי הסבר שכתב חיים חפר. בחנוכת התערוכה בירך מנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש, דנה ודיתה סיפרו על התערוכה

בבית הפלמ"ח התכנסו מאות חברים ובני משפחה שבאו לחגוג את השקת הספר "מאירק'ה" - מאיר פעיל. מפקד, מחנך, היסטוריון ופוליטיקאי. "מאירק'ה" היה נוכח למרות מצבו הסיעודי. שלושה נגנים ובהם בנו הקלרניטן נועם פעיל הנעימו לבאי הכנס. ברקע הוקרנו תמונות וסיפורים בהם אישי מאירק'ה מספר על ילדותו, שירותו בפלמ"ח, בצה"ל, בפוליטיקה ובאקדמיה. רזי ברקאי הנחה את הערב וסיפר על קשרי הוריו עם מאירק'ה. העיתונאי יצחק נוי סיפר על ההרצאות המשותפות בקול ישראל בנושאים היסטוריים וצבאיים, כשאחת המטרות הייתה הנחלת מורשת הפלמ"ח לדורות הבאים. יו"ר יד ושם אבנר שלו נזכר בעבודה המשותפת בבה"ד 1. אל"מ אבי גיל, המפקד הנוכחי, ציין כי גם מקץ 50 שנה עדיין חיה מורשתו של מאיר פעיל בבה"ד 1. רן כהן דיבר על דרכם הפוליטית המשותפת, הסוציאליסטית ורודפת השלום ללא לאות.

חסידה ועופר פעיל

הקהל באירוע ההשקה

"חיות הנגב" חלרו לתרום לנגב

"קוראים לי דודו ביטון, בן 23, מתגורר באופקים. גר כרגע אצל ההורים. יש לי עוד ארבעה אחים גדולים, אני הקטן ביותר. אני סטודנט שנה ראשונה בלימודי ארכיאולוגיה והיסטוריה כללית באוניברסיטת בן-גוריון... רציתי להביע את תודתי על שבחרתם בי לקבלת המלגה. מאד חשוב לי לדעת שמתעניינים בסטודנטים בכלל, ובפרט בסטודנטים אשר גרים בפריפריה. התמיכה שלכם מאד חשובה..."

דודו ביטון ו"חיות הנגב". התצלום נתקבל מאהוד שילוני

את מכתב התודה כתב דודו לקבוצת לוחמים וצאצאי לוחמים מ"חיות הנגב" שמחלקים מלגות לסטודנטים מן העיירה אופקים. ברוח המ"פ הנערץ, שמחה שילוני, את הסכום הראשוני לקרן המלגות תרם בנו, אהוד שילוני. לוחם "חיות הנגב" שאול ספיר, מתנדב בבית הפלמ"ח, הצטרף ליוזמה והוא אחד משלישיית הפעילים שהתנגשה, יחד עם אהוד ועם יאיר מגן, בנו של מ"מ ביחידה, דוד מגן. חברים נוספים נרתמו וקרן המלגות יצאה לדרך, בשיתוף עם אוניברסיטת בן-גוריון, אשר בחרה יחד עם מרכז הצעירים בעיריית אופקים את ראשון המלגאים - דודו ביטון. בימים אלה הוחלט על הענקת מלגה נוספת לסטודנטית מאופקים, ורה ויטלסקי.

בתשובה למכתבו של דודו סיפרו לו פעילי הקרן על יחידתם וכי "66 שנים עברו מאז. חלק מהם הלכו לעולמם, אבל הנשארים והמשפחות החליטו לשמר במודעות הציבורית את מעשיהם ואת המקום שהיה ביתם במלחמה".

יחידות הפלמ"ח במערכה על לטרון

סיור שערכו חברי פלמ"ח, דור ההמשך ושוחרי מורשת

יואב רגב בתצפית לעבר לטרון

זאב עופר מספר מניסיונו במערכה על לטרון

יעקב גת ב"רכס התותחים"

דן כהן מסביר על פעולת "מיקי"

כפי שנמסר מראש בחוזר, בתחנות אלה הלכו המשתתפים ברגל, הליכות קצרות שלא היו כרוכות במאמץ מיוחד. לאחר התיאור של יואב ב"רכס התותחים" על קרבות מבצע "יורם" ובמיוחד על הקרב על משלטים י"ג ו"ד, האזינו המשתתפים לדברי יעקב גת, חובש קרבי בגדוד השלישי שהשתתף באותם קרבות. בתחנה הבאה דובר בעיקר על פעולת "מיקי" שהיוותה שלב שני במסגרת מבצע "דני" לפתיחת הדרך לירושלים. הפעולה נקראה על שם מיקי סטון, הוא דוד מרכוס, הקולונל היהודי מצבא ארצות הברית שהגיע לארץ כדי לעזור בניהול המלחמה ומונה ב-28 במאי 1948 למפקד חזית ירושלים. סטון נורה בשוגג ונהרג מאש זקיף צה"ל ב-11 ביוני 1948. בתחנה זו הסביר את פרשת הקרב בפעולת "מיקי" ומטרותיה - פתיחת הדרך תל-אביב-רמלה-לטרון-ירושלים והבטחת השליטה על צינור המים ראס אל-עין (ראש-העין)-ירושלים. דן כהן, אז מ"מ בגדוד השישי (בהמשך מ"פ), הוסיף דברים מניסיונו האישי כלוחם וכמפקד. במהלך הסיור הוסיף שייקה גביש דברים מניסיונו בתפקיד קצין המבצעים של הגדוד השלישי במבצע "דני".

שייקה גביש והמסיירים באחת התצפיות

ראוי לציין, כי בסיור זה הושם הדגש על קרבות הפלמ"ח במערכה על לטרון מתוך המסכת הכוללת, וההתייחסות הייתה לתוצאותיה. צילם: אבי עופר

תצפית על מרחב הקרבות

45- חברות וחברים, יוצאי פלמ"ח, דור ההמשך ושוחרי מורשת הפלמ"ח הגיעו ברכב ממקומות שונים בארץ והתמקמו למשך כמחצית השעה בתצפית מאנדרטת גדוד 32 של חטיבת "אלכסנדרוני" לעבר מרחב לטרון. השעה הייתה 10 בבוקר, יום שישי, ה-25 באפריל אשתקד. שם התחיל סיור נוסף שארגן דור ההמשך של עמותת דור הפלמ"ח וניהל חברנו יואב רגב, הפעם בנושא "יחידות פלמ"ח בקרבות לטרון". כמו בכל סיורי דור ההמשך, לסיור קדם חוזר של יחיעם חורב עם הסבר על התוכנית, דרכי הגעה והנחיות.

הסיור נפתח בתצפית מאנדרטת גדוד 32 ובהסבר כללי של יואב על אודות המערכה על לטרון: רקע, מהלך הקרבות ותוצאותיהם. זאב עופר, מ"מ בגדוד הראשון, סיפר על חוויותיו כלוחם וכמפקד במבצע "דני", במשלטים, בקרבות ובניסיון הפריצה ללטרון. לאחר מכן נסעו המשתתפים אל חלקו הדרומי של פארק איילון - פארק קנדה - לראשונה בשתי תחנות ההדרכה הבאות, "רכס התותחים" שהיה המעוז המזרחי של מתחם הלגיון הירדני בגזרת לטרון.

עלינו להגביר פעילות

מניין חברי דור ההמשך והקבוצה של שוחרי המורשת הוא כ-850, גדול במעט מהשנים שעברו. אנו מציינים בסיפוק את העובדה ש-7 חברות וחברים מדור ההמשך צורפו למועצה של עמותת דור הפלמ"ח, במקום 7 חברי פלמ"ח שכהונתם בה הסתיימה. כיום מונה המועצה 38 חברים, מתוכם 18 נציגי דור ההמשך. שלושה מהם חברים בהנהלת העמותה.

בסיכום, יש לדעתי לעשות חשבון נפש ולראות כיצד אנחנו, חברי דור ההמשך, יכולים להגביר את נוכחותנו, מעורבותנו ופעילותנו. הדבר הכרחי, על מנת שאכן נוכל לממש את המטרה שבעבודה הוקם הגוף של דור ההמשך בעמותת דור הפלמ"ח ולהמשיך להנחיל את מורשת הפלמ"ח לדורות הבאים.

ראו במאמר זה קול-קורא לכולנו להטות כתף להצלחת המטרה.

נקודת אור ראויה לציון בשנה החולפת היא שבאמצעות תשלום דמי חבר בכרטיס אשראי הגדלנו ב-50% את הסכום הכולל ששולם, בהשוואה לכל אחת מן השנים הקודמות. נקודת אור נוספת היא הצלחתנו להקים קבוצת מתנדבים מסורה ומיומנת, אשר התמחתה בארגון חלוקת הכרטיסים והושבת המגיעים באולם באירועים. יש להוקיר את המתנדבים בתחום זה ולציין את פועלם כדי שיהוו דוגמה לאחרים. יואב על הברכה: נאוה בת-צור, גילי כרמל, יעל לוי-סער, רותי רגב, אסנת מרדור, דרורה אליאס, אוהד הצופה, אבי גפני, חגי ברעם, דניאל חורב וצחקי שריג. בנוסף יש להביע הערכה לבשמת פרח ולדיתה בר-יוסף המסייעות באוצר התמונות. ותודה מיוחדת מגיעה ליואב רגב, המנחה בנמרצות את כל האירועים המתקיימים במשך השנה ואת סיורי המורשת.

יחיעם חורב, מרכז דור ההמשך

נתבקשתי לדווח על פעילות דור ההמשך בשנת 2014 ואני עושה את זה ברצון. בדקתי מה היו הפעילויות בהן היה תפקיד לדור ההמשך במהלך השנה שחלפה והתברר לי כי הן היו דלות למדי ומעטות. כמו כן, על פי רוב הייתה בהן נוכחות מועטה של דור ההמשך.

הלכה למעשה יזמנו רק אירוע אחד - סיור מורשת באפריל 2014 לאזור קרבות לטרון. מצד שני טיפלנו בהפצת מידע וברישום לאירועים של עמותת דור הפלמ"ח שאנו חלק ממנה, בחלוקת הכרטיסים ובארגון הישיבה באולם "מלווי השיירות". כך היה באירועים במסגרת "מסביב למדורה - המועדון התרבותי של בית הפלמ"ח" בערבים שנושאייהם היו: "הסזון", "כ"ג/כ"ד יורדי הסירה", ט"ו באב, כ"ט בנובמבר ובהתחלת השנה הנוכחית צנחני היישוב.

"התאומות"

סרט תיעודי על דיתה פרח ושיה בן-נון

דיתה פרח ושיה בן-נון, בנותיו של יצחק בן-יעקב איש דגניה א' ומראשוני הטייסים בארץ ישראל, נולדו בחיפה ב-1924, באותו יום. תאומות. אחרי 91 שנים נולד הסרט.

הקרנות בכורה בסינמטק תל אביב ובבית הפלמ"ח. בסינמטק, בגלל שזה סרט מעניין ויפה. בית הפלמ"ח - לאו דווקא בגלל הערך הקולנועי. גם לא במקרה. דיתה הקימה במו ידיה את "אוצר תמונות הפלמ"ח", אלפי תמונות שאספה במשך שנים בקיבוץ שלה, בית השיטה, והפכו לאחד ממוקדי המשיכה בבית הפלמ"ח. בית הפלמ"ח לא במקרה, גם משום שהתאומות קשרו את חייהן עם שניים מבכירי הפלמ"ח. דיתה נישאה למי שיהיה מפקד הפל"ם זלמן פרח. שיה נישאה למי שיהיה מפקד חיל הים יוחאי בן-נון. שתיהן אלמנות.

רק חלקו השני של הסרט מגיע לנקודה זאת בחייהן. התחלתו בצריף בדגניה, שם רחל לא היה

שם של משוררת אלא חברה של ההורים. סרטו של יהודה ניב משלב זיכרון ביוגרפי וזיכרון היסטורי. מלאכתו לא הייתה קשה במיוחד, כי שתי השחקניות שלו הן שחקניות מלידה. וגם רקדניות שמצפצפות על גילן - קל לחשב, הן בנות 90 - כשיצואות במחול. הן מתמסרות בטבעיות להוראות הבמאי ומנהלות רומן עם המצלמה, מספרות על המשותף ועל השונה ביניהן. בכרזת הסרט הן לובשות בגדים זהים אבל אין זה אומר שהן זהות בכול. אמנם התאומות מספרות על "אהבה גדולה" שתמיד שררה ביניהן, וגם האהבה לאחותן רחל, "רליק", הצעירה מהן. אבל הן מתוודות גם על תחרות שהייתה ביניהן, ו"רבנו בלי סוף".

סרט דוקומנטרי מהנה, שהוא דוקומנט, מסמך, המכסה תשעים שנים בתולדותיהן של שתי נשים, של ארץ ישראל ושל מדינת ישראל.

קצינים במדים היו מועמדים בבחירות לכנסת הראשונה

ברשימה הזאת, במקומות לא ריאליים, שני מפקדי הפלמ"ח יצחק שדה ויגאל אלון וכן מפקדים בכירים אחרים ובהם משה כרמל, שמעון אבידן, אורי ברנר ואלהיה בן-חור [כרמל ובן-חור לא היו מהפלמ"ח]... הפוליטיקאים המיומנים של מפא"י החליטו להגיב בהצבתם של שלושה קצינים צעירים - אם כי פחות בכירים - במקומות ריאליים... משה דיין, אז מפקד ירושלים, הוצב במקום ה-10, אסף שמחוני... במקום ה-12 ואילו אני קיבלתי את המקום ה-29. ופרט מעניין, לא מקרי: השלושה באו למערכת הבחירות כמו ילדים קטנים, "עם ההורים". שמואל דיין, יהודית שמחוני ודבורה נצר, מבכירי מפא"י, נבחרו והיו חברי כנסת מטעם מפא"י. שלושת הבנים אמנם נבחרו, אך ויתרו מייד על מקומותיהם וחזרו לתפקידיהם הצבאיים. גם ברשימות המועמדים של מפלגות אחרות הופיעו במקומות ריאליים ולא ריאליים קצינים וחיללים. ליד שמות רבים ברשימות היה רשום "צבא", "קצין", "סמל" וכדומה. במיוחד בלטו ברשימת "חרות" אליהו לנקין, מפקד "אלטלנה" שהיה מפקד האצ"ל בירושלים וערי דובוטינסקי ששירת כמהנדס חשמל בצה"ל.

וכפי שרואים בתמונות שצולמו במחנה מנסורה בו שהו אז הגדוד הראשון והגדוד השני, בקלפיות הצבאיות ישבו חיילים במדים כנציגי מפלגותיהם.

ערב הבחירות לכנסת ה-20 זוכר כל חבר פלמ"ח וזוכרת כל חברת פלמ"ח את הבחירות לאסיפה המכוננת, היא הכנסת הראשונה. לשאלת הנכד והנכדה "איפה היית ביום הבחירות?" תהיה תשובה זהה: "במלחמת העצמאות. לפני קצת יותר מ-66 שנים, ב-25 בינואר 1949".

כמו היום, לבחירות קדמה מערכת בחירות. ובימים ההם כמו בזמן הזה, מפלגות ייחסו ערך אלקטוראלי "לגנרלים". אלא שלא כמו היום, לובשי מדים היו רשאים להיכלל ברשימות המועמדים לכנסת בעודם בשירות פעיל, לקחת חלק במערכת הבחירות ולהיבחר. בשני תנאים: בתקופת מערכת הבחירות ייקחו חופשה מהצבא ואם ייבחרו לכנסת יתפטרו: מצה"ל או מהכנסת.

כרזת הבחירות המופיעה כאן היא דוגמה אופיינית: מפקד חטיבה 7 יצחק שדה, מפקד חזית הדרום יגאל אלון, מפקד חזית הצפון משה כרמל ומפקד חטיבת גבעתי שמעון אבידן היו עדיין במדים כאשר נכללו ברשימת מפ"ם, המפלגה השנייה בגודלה. ארבעתם הוצבו במקומות לא ריאליים (57 עד 60) וכמותם אנשי צבא נוספים, גם ביניהם פלמחניקים דוגמת בני מרשק ושוריקה ברוורמן. מפא"י, המפלגה הגדולה ביותר, הציבה מנגד "גנרלים" משלה בשירות פעיל, חלקם במקומות ריאליים: במקומות 10 עד 13 הוצבו משה דיין, חיים בן אשר, אסף שמחוני ויואל פלגי. ובהמשך, לובשי מדים נוספים במקומות ריאליים, דוגמת יהודית שמחוני, משה נצר ויזהר סמילנסקי (ס. יזהר).

משה נצר, שהיה אז מפקד הגדוד השני, תיאר את התחרות בין המפלגות בספרו "נצר משורשיו": "מפ"ם ניסתה להסתייע בזיקתה לפלמ"ח... נכללו

נציגי המפלגות בוועדת הקלפי. מימין: תהילה גרינברג (מפ"ם), משה לוי (חרות), שמעון וייסברג (מפא"י), משה מייזלס (דתיים). תצלומים מאוסף פרטי

ישיבה בבית "הזקן"

הספרים מהמדפים שבצד המיטה ובמראשותיה. גם הספרים המצהיבים נותרו במקומם. ובהיותו איש ספרא וסיפא, על קיר אחד נותרו כלי נשק. בתום הישיבה הוביל יורם את חברי ההנהלה דרך הגן שטיפח אביו אל הקרון הפיקוד ששימש אותו במלחמת העצמאות, כשהיה מפקדו הראשון של השריון בצה"ל. גם שם ריחפה בדמיון דמותו של "הזקן".

כתבה וצילמה: אסנת מרדור

יורם שדה, הנהלת העמותה, הספה והספרייה של יצחק שדה

חברי ההנהלה של עמותת דור הפלמ"ח קיימו אחת הישיבות השגרתיות במקום לא שגרתי - הבית בו גר בשנותיו האחרונות ואותו טיפח מייסד הפלמ"ח ומפקדו הראשון, יצחק שדה. "הזקן", כך כינוהו הפלמחניקים כשהיה בן 51, הגיל שבו

סיפרו על מלחמת העצמאות ועל תפקידיהן - חובשת קרבית, אלחוטנית, קצינת סעד, מורה לעולים חדשים - ובמקרה אחד גם על ההעפלה. "הקרב הראשון בו השתתפתי היה בדומה לקרבות ז'אן ד'ארק. נגד הבריטים. זה היה כאשר לכדו את אוניית המעפילים בה עליתי ארצה", סיפרה אחת המראיינות.

ז'אן ד'ארק וחברות פלמ"ח

אל חברת דור ההמשך מירה גרנות הגיעה פנייה מאת שולמית רום, ישראלית העובדת על דוקטורט במדעי הדתות באוניברסיטת היידלברג, גרמניה. היא פנתה בשם הבמאית הגרמנייה מרים טשול המתעדת להעלות בגרסה מודרנית את המחזה של פרידריך שילר "העלמה מאורליאן", על ז'אן ד'ארק. הבמאית רוצה לשלב במחזה הקרנת שיחות עם לוחמות מארצות שונות, כבר ראייתה לוחמות מהצבא האדום ומהצבא האמריקני במלחמת העולם השנייה ורצתה לשלב גם לוחמות פלמ"ח. חברת דור ההמשך אסנת מרדור קישרה אותה עם דנה כוגן, טובה עופר, תהילה עופר ונעמי עורב. הבמאית, יחד עם הצלמת ואניה סאתקמפ ושולמית רום, ביקרו בארץ, ראינו וצילמו את הארבע בדגש על מוטיבציה שלהן להילחם. הן

"אקסודוס 2014" גרמני בעתלית

התיאטרון הגרמני Das letzte Kleinod (האוצר האחרון) בניהול הבמאי והמחזאי ינס ארווין סימסן ביקש להתארז ולהציג במחנה המעפילים עתלית, במסגרת מיזם להנצחת הפרשה של אוניית המעפילים "אקסודוס 1947" / "יציאת אירופה תש"ז". המחזה מבוסס על ריאיונות עם מעפילים והכוונה הייתה לביים ולהציג אותו בכמה אתרים אוטנטיים של ההתרחשויות סביב

מעפילות אקסודוס 2014

המפורסמת באוניות המעפילים: בעתלית ובשני מחנות בגרמניה שמהם באו ניצולי השואה שעלו ב"אקסודוס". בישראל נתמך המיזם על ידי שגרירות גרמניה בישראל, "מכון גתה" בתל אביב ובית הספר לתיאטרון חזותי בירושלים. הצוות הביא עימו מכולת ציוד ושהה זמן מה במחנה עתלית, באוהלים. תחנת "רדיו ברמן" הנציחה את כל ההכנות והקרינה אותן בטלוויזיה הגרמנית. התצלום: מתוך הסרט

לאבטחת חברות ומוסדות". ויש גם קבוצת צעירות וצעירים שמכנים את עצמם "פלמ"ח 2012 !! טירוף־פף־פף־פף. את פשר "הטירוף" יסבירו רק למצטרפים ואילו שמות החברים ותמונותיהם גלויים לכול: אודי ספיר, דר קפלינסקי, עומר וסיוון כהן, תומר דרור ונוע דרגצקי, ועוד אחרות ואחרים. היכן גילינו את אוהדי הפלמ"ח? בשביל זה יש גוגל.

וצעירים שמצולמת בפייסבוק ומתהדרת בשם "פלמח", בלי גרשיים אבל עם סמל השיבולים והחרב. החברה קוראים להצטרף לפלמח. בלי שיבולים וחרב, אבל עם מגן שבמרכז סמל של קליעה למטרה ולידו שני גברים הנראים כמו מאבטחי אישים, מפרסמת עצמה חברה שאימצה לה את השם פלמ"ח. החברה מציעה "פיתרונות

פלמ"ח, אותך מבוקש

בחיפה, על כרמל, נבנה בית בן חמש קומות ושמו "בוטיק פלמ"ח". פרויקט בניה, לאו דווקא ברחוב הפלמ"ח, אלא בהנחה שהמותג מציע איכות, כמו של הפלמ"ח. כך בעיר. ויש גם השואפים "לעבודה עברית בחקלאות", קבוצת צעירות

פלמ"ח 2012 !! טירוף־פף־פף־פף

פלמ"ח בוטיק

פיתרונות אבטחה

בגדוד החמישי עד סוף מלחמת העצמאות, כאשר בשירותו בצבא הקבע, בחיל השריון, הגיע לדרגת אלוף-משנה. סיפורו מתחיל בילדותו בגרמניה וקליטתו בארץ. הוא נמשך לאחר תקופת הפלמ"ח וצה"ל בשליחויות ביטחוניות בצפון אפריקה, בפאריז ובמזרח הרחוק ובפעילות הציבורית ענפה, בין השאר כמנהל "אהלו" בעמק הירדן.

נתיבי חיי

יעקב ציוני, הוצאת כל הסיפור

המחבר היה יליד ירושלים ושלא במקרה שירת בפלמ"ח בגדוד השישי של חטיבת הראל, הוא "גדוד ירושלים".

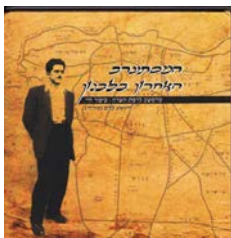
בספרו האוטוביוגרפי הושלמו פרקי הסיום לאחר פטירתו בידי בני משפחתו. ציוני הספיק לתאר בנימה אישית את קורותיו בילדות וכחבר תנועת נוער, השתתפותו בקרבות מלחמת העצמאות, את ההתעלות והקשיים בימיה הראשונים של המדינה ואת משפחתו.

המסתערב האחרון בלבנון

יהושע קדם (מזרחי),

הוצאה פרטית

המחבר נולד בסוריה ובגיל 15 ערך את היכרותו הראשונה

עם הפלמ"ח כאשר עלה עם קבוצת נוער מדמשק ומבגדד בהעפלה היבשתית. הוא נקלט בחברת נוער באשדות יעקב ולפלמ"ח התגייס כחבר בהכשרת "מאבק" (אשדות יעקב / רמת הכובש) והוצב במחלקה הערבית של הגדוד הרביעי. כך הפך למסתערב. הכשרתו כללה בין השאר לימודי קוראן, קורסי חבלה וצניחה ואפילו פרק זמן בכלא אבו-גוש לצורך... למידה. אחר כך יצא ללבנון וסיפור עלילותיו מרתק. שליחותו נמשכה עד 1950 ובשובו ארצה לא נסתיים הפרק הביטחוני בחייו. קצין בצה"ל השתתף בכל מלחמות ישראל.

מבצע חורב ואתרי

רמת הנגב

עזרא פימנטל (עורך), הוצאת

מועצה אזורית רמת הנגב

במסגרת מיזם "נגב 48" נערך שחזור של מהלכי מבצע

חורב אשר ישובי רמת הנגב הוקמו באזור קרבות המבצע. במרבית השטח של המועצה האזורית ישב במלחמת העצמאות הצבא המצרי. מטרת המבצע הייתה למגר את הצבא המצרי ולגרשו מארץ ישראל. חטיבות פלמ"ח - הנגב והראל, חטיבת שריון 8 וחטיבת גולני נלחמו מול הצבא המצרי ויכלו לו. החוברת מתארת את פעולת שחזור המהלכים שנעשה ביוזמת תושבים מרמת הנגב, לרבות מסע בעקבות לוחמי תש"ח.

נתיב במים עזים

שי חורב, הוצאת דוכיפת, חיפה

ד"ר שי חורב, חוקר ומרצה בתחום מדע המדינה וארץ ישראל עוסק בין השאר בחקר ההעפלה הימית והיבשתי

בתקופת המנדט הבריטי. הדגש בספר זה הוא על "ההעפלה החלוצית", שמשמעותה שלא הייתה בהכרח לשם הצלה, אלא שכוונת המעפילים הייתה להיות חלוצים בארץ ישראל. הספר סוקר את ההעפלה הזאת משנת 1934 ועד 1948, כאשר בתקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה כל אוניות המעפילים, להוציא אחת, אורגנו על ידי המוסד לעלייה ב' של "ההגנה" והביצוע היה בידי שליחי הפל"מ. הספר מתאר את הארגון, הפעילים, סיפור האוניות, המאבק הבריטי כנגד ההעפלה, המעפילים, מחנות קפריסין ועתלית.

הגשמת דרך חיים,

ביוגרפיה אישית

יוסקה יהלום, הוצאת סטודיו

צפור

פרק הפלמ"ח בחיי המחבר התחיל ב-1945 כשהתגייס

מביתו בקיבוץ אלומות שהיה בין מקימיו, לפלוגה ז' בגדוד הרביעי (הפורצים). בהמשך היה מ"פ

אסתר" וזה סיפורה של אסתר גרינברג, חובשת קרבית בגדודים השני והתשיעי בחטיבת הנגב. חייה תואמים את המושג "משואה לגבורה". אסתר, ילידת הונגריה, שרדה את השואה וטרם עלייתה ארצה בגיל 16 עברה תקופת שיקום ב"ווילה בלנקנזה" בגרמניה. שם נאספו ניצולים ממחנה אושוויץ-בירקנאו. מקץ שישים שנה היא הוזמנה יחד עם משוחררים נוספים לנפוש באותה ווילה, חוויה שהייתה מקור השראה לספר אשר עלילותיו נפרסות מתקופת השואה, דרך מלחמת העצמאות והחברות בקיבוץ דורות.

בני שמשון

שמחה אסף, הוצאת

דוקטורי, רעננה

המחבר, איש כפר יהושע, דור שלישי בארץ, שירת בפל"מ ובהמשך היה מ"פ בגדוד הרביעי (הפורצים) בחטיבת

הראל במבצע דני ובמבצע חורב. בספר זיכרונותיו הוא משלב את קורות המשפחה השורשית, העבודה במשק, ההתיישבות העובדת וערכיה וכמובן, הפרק הביטחוני בחייו שהחל עם גיוסו לפלמ"ח ב-1946 לאחר שכבר היה חבר ה"הגנה" מנעוריו.

Haviva Reick - a

Kibbutz Pioneer's

Mission and Fall

behind Nazi Lines

תהילה עופר וזאב עופר,

הוצאת Fawns, Amazon

הספר חביבה - סיפור חייה,

שליחותה ונפילתה של הצנחנית חביבה רייק" שראה אור בעברית ב-2004 יצא באנגלית בדפוס ובמהדורה דיגיטלית ומצוי באתר "אמזון". הספר הוא פרי מחקר, ראיונות וסיורים במחוזות חייה ומותה של חביבה רייק, שנולדה בסלובקיה במלחמת העולם הראשונה, יצאה במלחמת העולם השנייה בשליחות היישוב היהודי בארץ ישראל לארץ הולדתה, פעלה שם עד שנלכדה ונרצחה במילוי תפקידה בידי הנאצים ועוזריהם. הספר מתאר את חייה האישיים הסוערים, את חייה בקיבוץ וכאחת החברות הראשונות בפלמ"ח.

גם אנחנו עבדנו במכון איילון

כתבתי בבלוג שלי דברים בהקשר לכנס עובדי התעש' ב"מכון איילון". מחיתי על כך שאף אחד מהדוברים על הבמה ובשום שלב אחר, לא הזכיר שבמכון זה עבדו ארבע קבוצות, בהן גם קבוצת חברי פלמ"ח. אולי פלמ"ח היא מילה שעד היום הס מלהזכירה במקום הזה. בפוסט העליתי גם את הדברים שכתבתי בתוספת סרטון קצר, בו מושמע הקטע שקראתי על הבמה בכנס, בשם כלל עובדי תעש', היא התעשייה הצבאית המחתרית של ה"הגנה". גם רשימת חברי קבוצת "רגבים" בפלמ"ח שהיו ב"גבעה" מופיעה בבלוג, כי הגיעה העת לצאת מתחת לאדמה, לעמוד בקומה זקופה ולומר: גם אנחנו היינו שם למטה, גם לנו היה חלק בהקמת המדינה.

ציפורה (ציפי) דגן

דרוש מידע על יום הכרזת המדינה

לקראת יום העצמאות אנו מבקשים את עזרת הציבור באיתור מסמכים ועדויות על מעמד הכרזת המדינה.

ביום שישי, ה' באייר תש"ח, הכריז בן-גוריון על הקמת מדינת ישראל. הטקס נערך באולם מוזיאון תל-אביב בשדרות רוטשילד 16. מחוץ לבניין המוזיאון נאספו המונים להריע למקימי המדינה. הטקס החל בשעה 16:00 ונמשך שלוש שעות ושתים דקות בלבד. הייתם שם? האם אתם מכירים משהו שהיה שם? אתם יודעים מי היו המוזמנים? הצלמים? השוטרים? האנשים בשדרה? נותני השירות לטקס? עיתונאים? נגני התזמורת הפילהרמונית הארץ-ישראלית? נגרים? עובדי מוזיאון תל-אביב? האם יש ברשותכם תמונות, מסמכים וסיפורים מן היום הזה? האם תוכלו לזהות עצמכם בקהל שנאסף בשדרה? עזרו לנו לשמר את המורשת ולשחזר את הרגעים הגדולים עם סיפורים ועדויות. אנא שתפו גם את החברים, נשמח לקבל כל מידע ולענות על שאלות. טלפון 03-5173942, דוא"ל indbook@gmail.com

הנהלת "בית העצמאות", תל אביב

סיפור אהבה ארצישראלי בלימה בידת פרו

שמחתי מאוד לקרוא בעיתון הפלמ"ח ידיעה על ההצגה בפאריז של "סיפור אהבה ארצישראלי" שכתבתי וביימתי. מאז ההצגה נדדה גם לטורונטו שבקנדה. ובהמשך, קיבלתי בקשה מבמאי מהעיר לימה בירת פרו לשלוח לו את המחזה. הוא קרא ואמר לי שמלחמת השחרור שלנו גרמה לו להזדהות בשל הדמיון למלחמת השחרור של עמו. הוא חתם אתי על חוזה ושלח לי תמונה של השחקנית שתשחק בהצגה. ובארץ כבר עברנו את ההצגה ה-500.

פנינה גרי, תל אביב

יד לזכר נופלי הקרבות במלכיה

אנו חברי קיבוץ יפתח אשר נלחמו במלכיה בתש"ח (1948), וחברי מלכיה, בתמיכת ראש המועצה האזורית גליל עליון גיורא זלץ, מתכוונים להקים באתר הזיכרון לנופלי תש"ח במלכיה, פסל עשוי פלדה לזכר הנעדרים והלוחמים שנפלו במערכה. עיצוב הפסל הוא מעשה ידיו של גד פרנק, חבר קיבוץ יפתח ובעצמו מלוחמי הקרבות במלכיה.

אורה ערמוני, מלכיה

הערות לספר חטיבת "יפתח"

הייתי חבר הכשרת הצופים ו' (נען-שילר). מחלקתנו הייתה בגדוד החמישי. קראתי בעניין ובשקיקה את הספר ולומד ממנו הרבה דברים שלא ידעתי וגם כאלה שחשבתי שאני יודע. בקטע על מבצע יורם, בו הגדודים השלישי והחמישי נטלו במאמץ העיקרי במשותף, גיליתי מספר תיאורים שלא בדיוק תואמים לידוע לי, כמי שהשתתפתי עם מחלקתי בהתקפה על משלט י"ד. בעמוד 138 מתוארות שרשרת תקלות: הטעות בניווט של פלוגת הגדוד החמישי, פלוגתו של זיו צפרייר, שעלתה בטעות על משלט י"ד; היתקלות הפלוגה בהתנגדות עזה של הלגיון הערבי ואילוץ הנסיגה. כל זה נכון, אולם הנסיגה החלה רק עם עלות השחר, אחרי לילה ארוך של קרב קשה וקטלני ולאחר שלמעשה המשלט נכבש וחיילי האויב ירדו ממנו והתחילו להכין את התקפת הנגד. נמנית עם ששת הלוחמים האחרונים על המשלט בקצהו הצפוני-מזרחי, כאשר האש שככה, למעט יריות בודדות. רק כאשר הגיע אלינו המ"פ צפרייר והורה שנסתלק משם במהירות עזבנו, בריצה. הלגיון עלה שוב על המשלט והתחיל לזנב בנו ובשיירת הפצועים הארוכה. לפלוגה היו בקרב הזה 16 הרוגים ויותר מ-60 פצועים. לימים נשאלתי אם כעסנו אז, כשירדנו מהמשלט, על הגדוד השלישי שלא תקף את משלט י"ג ונסוג אחרי שנפתחה עליו אש ונפגע אחד מלוחמיו ולא בא לעזרתנו. עניתי שהיינו עייפים מכדי לכעוס.

דן אופיר (בעבר אלפרוביץ')

אוניות המעפילים מפליגות בדואר

שוויצריים וחותרות המצייתות את הקונגרס הציוני שנערך בבזל ב-22 בדצמבר 1946. ומה לאלה ולהעפלה? את המעטפות שלח לעתלית לפני כמה שנים אזרח בריטי בשם גרהאם ארצ'רד, ששירת בארץ ישראל בתקופת המנדט. האיש מצא ולקח אותן לעצמו בפשיטה על אוניית המעפילים "שבתאי לוזינסקי" שהורידה מעפילים בחוף ניצנים ב-12 במרס 1947. ככל הנראה אחד המעפילים עזב אותן באונייה והחייל בריטי החליט להיפרד מהן לעת זיקנה ולהחזירן, אם לא למעפיל האלמוני, אזי למחנה המעפילים. צילום המעטפה: מחנה המעפילים עתלית

מעטפה שהעפילה, 1947

30 שנה להעפלה, 1964

יום העצמאות, 1950

בול קק"ל, 1947

האונייה בעתלית, 2014

יש דואר אלקטרוני ועוד מעט יהפכו בולי הדואר למוצג היסטורי. כמו מפעל ההעפלה שזכה להנצחה גם במספר בולים שהונפקו בארץ. הקק"ל הנפיקה בתקופת המנדט בול שלא שימש כבול דואר אלא לשם הנצחת ההעפלה, ובו מופיעה אוניית המעפילים "שאר ישוב" שנלכדה בידי הבריטים ב-23 באפריל 1947.

השירות הבולאי בישראל הנפיק במשך השנים מספר בולים בנושא ההעפלה: שניים ביום העצמאות 1950 ואחד ב-1964, במלאת 30 שנה להעפלה. והאחרון בשורה, בול שהונפק אשתקד, בו רואים את ספינת המעפילים "האומות המאוחדות" שהורידה מעפילים בחוף נהריה ב-1 בינואר 1948. האונייה, בגודל טבעי, שוחזרה על גוף גבי אונייה שהובאה ארצה למטרה זו, וניצבת במחנה המעפילים.

הבול החדש מצטרף לאחד הפריטים המיוחדים המצויים בארכיון של מחנה המעפילים בעתלית. אלה מעטפות מזהיבות מתקופת ההעפלה, ועליהן בולים

הנחיות הפלי"ם נכתבו בשפה הרומנית

הקבע, פרק ב'.
5. יש למנות חבר מן המחלקה שעליו החובה לאספקת מים לקרון בפרק הזמן המצוין בפקודה.
6. רצים-קשרים לא יישלחו מבין החברים במחלקה. הם יישלחו רק על ידי המטה, על פי הוצאת דגל [מחלון] בפרק הזמן שהרכבת נמצאת בארץ [ברומניה].
7. את הדגל יש להוציא רק בצד ימין של הרכבת לפי כיוון נסיעתה.
8. כל הבקשות, התלונות או כל דבר אחר יימסרו על ידי מפקד המחלקה לרץ-הקשר, רק בכתב ולא בעל-פה. משמעות סרטי השרוויל: א. אדום = סדרן. ב. לבן עם משולש ירוק = מפקד מחלקה או קרון. ג. ירוק בהיר = רץ.
9. התנהגות המפקד כלפי העולים צריכה להיות עם הרבה סבלנות והבנה. על המפקד לשמש דוגמה בהתנהגותו.
10. יש למלא בדיוק מרבי את הדברים הכלולים בפקודת הקבע. מי שיזלזל בהנחיות אלה יישא בתוצאות.

מפקד השיירה

את שפת האם. לאחר תרגום לעברית העברנו אותן יחד עם העתק המקור לאתר הפלי"ם באינטרנט. פקודות הקבע מפורטות בענייני שירות רפואי, תברואה, משמעת, היתר עישון, כיבוי אש וכיו"ב גם באונייה. להלן, ההנחיות לראשי הקבוצות רק בנוגע לנסיעה עד האונייה (המילים באותיות נטיות כתובות במקור עברית, באותיות לטיניות):

הנחיות עבור מפקדי העלייה

1. יש ללמוד ולהכיר במדויק את תוכנה של פקודת הקבע ולהביא את הבעיות העיקריות הכלולות בה לידיעת העולים.
2. לאף אחד אין רשות לעזוב את הקרון ללא אישורו של מפקד הקרון או של עוזר המפקד.
3. לשם עשיית הצרכים (בתי שימוש) תינתן האפשרות לכך בפרקי זמן קצובים. המפקד אחראי לכך שכל עולה יחזור למקומו. המפקדים יהיו אחראים גם [לשים לב] להימצאות כל אדם זר בקרון (גם אם יש ברשותו תעודת עלייה, אך אינו שייך למחלקה שלך).
4. בנוגע לתקשורת תנהגו על פי הוראות פקודת

מאיר אלביני, חבר קיבוץ מגן ובעבר פעיל בתנועת השומר הצעיר ברומניה, שלח לנו מסמך יוצא דופן: הנחיות שקיבלו ראשי קבוצות עולים בדרכם ברכבת מרומניה לבולגריה, אל שתי אוניות המעפילים "הפאנים" - "עצמאות" ו"קיבוץ גלויות". המיוחד בהנחיות הללו הוא, כי נכתבו בשפה הרומנית.

כתב אלביני: "בקיץ 1947 השתתפתי במחנה הכנה לקראת עלייה בעיירה האצג שנוהל ע"י שליחי 'ההגנה' והפלמ"ח שהגיעו מארץ ישראל. בסיום הקורס, חולקנו חולקנו לשלוש קבוצות: מפקדי מחלקות, סדרנים ולוחמים-רצים. אני נבחרתי להיות מ"מ ובחודש דצמבר 1947 נסעתי ברכבת מרומניה לבולגריה ובנמל בורגאז עליתי לאונייה עם 50 אנשי מחלקתי".

ההנחיות הן הוכחה נוספת למורכבות מפעל ההעפלה, באשר ב"פאנים" עלו 15 אלף עולים, היקף חסר אחר ורע בשינוע מעפילים בתנאי מחתרת. ההנחיות נכתבו במכונת כתיבה ברומנית עילגת למדי, אולי נכתבו בידי פעילי עלייה שעלו ארצה מרומניה שנים רבות קודם לכן וכבר שכחו

מסורת נהוגה בבית הפלמ"ח - הרמת כוסית, וגם שאר תקרובת בתוספת דברי ברכה - לקראת חג הפסח, יום העצמאות וראש השנה. יו"ר העמותה שייקה גביש ומנהל בית הפלמ"ח זאב לכיש מברכים את חבורת המשתתפים, המהווה חתך אנושי נאמן של כל רגע מצוי בבית הפלמ"ח: מתנדבים, חברי פלמ"ח ודור ההמשך, עובדי הבית, צוות המדריכות החיילות ומבקרים באוצר התמונות בשעה שעורכים את הרמת הכוסית לחג.

בתנופה, בשנה ה-15 לבית הפלמ"ח

האוסף החשוב. האולם הפנימי של "אוצר תמונות הפלמ"ח" הוסב לגלריה, בה מוצגת תערוכת צילומי חטיבת הנגב שהובאה מבאר-שבע. אנו מקווים להציג בעתיד בגלריה זאת גם תערוכות מוקדשות ליחידות האחרות של הפלמ"ח.

בדומה לשנים הקודמות, צוות ההדרכה של בית הפלמ"ח המשיך להפיק מדי חודש-חודשיים את עיתון הבית - פלמ"חודשי - המופץ למנויי האינטרנט. ניתן לראותו, לרבות גיליונות קודמים, באתר הפלמ"ח באינטרנט.

בין הנושאים המתוכננים לשנה הקרובה ניתן למנות: תערוכת חוף חדשה שתיקרא "מילים בסלע", ותביא ממורשתו של מייסד הפלמ"ח ומפקדו הראשון יצחק שדה; תערוכת תצלומים חדשה ב"אוצר התמונות"; ערבי עיון מרתקים במסגרת מועדון "מסביב למדורה"; שדרוג מערכת השמע על ידי תרגום לשפות לתיירים; וכמובן, המשך עשייה חינוכית ענפה.

גדול כבעבר והמציאות מלמדת כי בית הפלמ"ח ממשיך לכבד את טרסקציה מובילה עבור תיירים, כמו גם עבור תלמידים, חיילים וקבוצות מבוגרים.

בין שלל האתגרים העומדים בפני בית הפלמ"ח ניתן למנות את התחרות הגוברת בתחום המוזיאונים המתחדשים, חילופי הדורות, והמאבק על הנרטיב ההיסטורי הפוגש מציאות ישראלית מורכבת.

במסגרת הפעילות הרבה בבית הפלמ"ח בשנה האחרונה ניתן להזכיר את האירועים רבי המשתתפים שנערכו במהלך השנה באולם "מלווי השיירות" במסגרת מועדון התרבות של בית הפלמ"ח - "מסביב למדורה". לאירועים היו שותפים גם בני דור ההמשך של עמותת "דור הפלמ"ח". לאירועים אלה מוקדש מקום נרחב בעיתון זה.

מוקד עשייה נוסף, שגם בו לוקחים חלק בני דור ההמשך הוא "אוצר תמונות הפלמ"ח", שם התגבש, בנוסף לצוות המתנדבים הוותיק, גם צוות עבודה צעיר ונמרץ הפועל לשימור האלבומים ולפיתוח

זאב לכיש, מנהל בית הפלמ"ח

שירי ארליך-פרסול, רכזת ההדרכה

השנה נכנס בית הפלמ"ח לשנתו ה-15. בעולם המוזיאונים נחשבת תקופה כזאת כאורך חיים ממוצע של תצוגות מוזיאליות, שיש להחליפן כדי לשמור על רעננותן ועל הרלוונטיות שלהן. והנה, תצוגת "מסע פלמ"ח" בבית הפלמ"ח ממשיכה להיות אטרקטיבית כמעט כמו בעת הקמתה. עדיין לא הגיע היום להתחיל ולדון בחידוש התצוגה ויעידו על כך המבקרים שפקדו גם השנה את הבית. ולא נשכח שלתצוגת הקבע "מסע פלמ"ח" נוספה לפני מספר שנים מועט גם תצוגת קבע נוספת - "יד לגח"ל ולניצולי השואה במלחמת העצמאות" - תצוגה אטרקטיבית כשלעצמה, המושכת אף היא קהל רב ומגוון.

בכל זאת, נמשכת מגמת הירידה במספר הכולל של המבקרים, שנובעת בעיקר מירידה במניין המדריכים בבית. מצד שני, הביקוש לביקורים נותר

I love Palmach

כפולת עמודים מקרית מתוך ספר המבקרים. ישראלים ותיירים מבטאים את התרשמותם מהביקור בבית הפלמ"ח

אוקטובר-נובמבר 2014

פלמ"חודשי

היום לפני

הקרבת מחאז

פלמ"חודשי הוא הירחון המכוון של צוות בית הפלמ"ח והוא גדוש בכתבות קצרות המעלות נושאים מתולדות הפלמ"ח, מדור "החודש לפני", שירים, סיפורים קצרים מהווי הפלמ"ח, תמונות. העיתון מפתיע כל פעם מחדש וניכרת בו עבודת התחקיר שהושקעה בכל נושא ונושא. הוא מפתיע גם משום שעורכות אותו חיילות חסרות כל ניסיון קודם בכתיבה ובעריכה עיתונאית. והן עושות אותו במיומנות, בדייקנות, במקצוענות ובשאר רוח ראויים לכל שבח. בשנה החולפת ערכו אותו בזו אחר המדריכות החיילות ליר כץ, שלומית לק ולירן פליטמן. התחלופה היא תוצאה של סיום שירות החובה של כל אחת מהעורכות. עורכת משתחררת, אחרת באה במקומה ומפגינה אותה מידה של כישרון.